Vlaams Parlement

stuk **1753** (2012-2013) – Nr. 1
ingediend op 19 oktober 2012 (2012-2013)

Beleidsbrief

Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

Beleidsprioriteiten 2012-2013

ingediend door de heer Kris Peeters,
minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid,
Landbouw en Plattelandsbeleid

verzendcode: REG

Inhoud

Managementsamenvatting 5
1. Omgevingsanalyse landbouw en agrovoeding.....7
1.1. Structureel.....7
1.2. Economisch.....8
1.3. Actuele situatie in enkele sectoren.....8
1.4. Sociaal 9
1.5. Milieu.....9
1.6. Gemeenschappelijk Landbouwbeleid.....10
1.7. Landbouwrapport 2012 (ViA 17.2. Omgevingsanalyse landbouw en agrovoeding)..10
2. Landbouw in zijn omgeving 12
2.1. Biodiversiteit.....12
2.2. Gewasbescherming.....12
2.3. Bodembeheer 13
2.4. Waterkwaliteit en bemesting.....14
2.5. Landschappelijke en architecturale kwaliteit.....15
2.6. Dierenwelzijn 15
2.7. Klimaat (ViA 19.5. Landbouw en klimaat) 16
2.8. Geur, fijn stof en ammoniak 16
2.9. Groene zorg.....17
2.10. Minst bedeelden.....17
3. De economische positie van landbouw versterken 18
3.1. Gemeenschappelijk Landbouwbeleid na 2013(ViA 17.8. GLB na 2013en ViA 19.1. Opmaken van PDPO III).....18
3.2. Producenten- en interbrancheorganisaties 19
3.3. Ketenoverleg 20
3.4. Steun voor jonge landbouwers.....20
3.5. Risicobeheer (ViA 17.4. Risicobeheer in de landbouw) 21
3.6. Boeren op een Kruispunt 21
3.7. Schaalvergroting.....22
3.8. Ruimte voor landbouw 23

4. Duurzame investeringen in land- en tuinbouw 24
5. Kennis en kunde van landbouwers versterken 25
5.1. Ondernemerschap (ViA 17.3. Opmaak Actieplan ondernemerschap) 25
5.2. Naschoolse vorming 25
5.3. Voorlichtingsplan (ViA 19.4. Voorlichting) 25
5.4. Landbouwonderzoek (ILVO) (ViA 17.9. Internationalisering ILVO) 26
5.5. Praktijkcentra, de schakel tussen onderzoek en praktijk 27
5.6. Demonstratieprojecten 28
5.7. Innovatiepartnerschappen (ViA 17.5. Witboek Landbouwonderzoek uitvoeren en ViA 17.6. Innovatiebeleid voor landbouwers) 28
6. Actiegericht werken 29
6.1. Actieplan varkenshouderij 29
6.2. Actieplan vleesvee 29
6.3. Actieplan alternatieve eiwitbronnen 30
6.4. Strategisch plan biologische landbouw 2013-2017 (ViA 19.3 Biolandbouw in de pioniersrol) 30
6.5. Strategisch plan korte keten 31
6.6. Ronde tafel wijnbouw 31
6.7. Dialoogdagen in de aardappelsector 32
6.8. Ronde tafel bijen 32
6.9. Interdepartementale werkgroep voedselverliezen 32
6.10. Interdepartementale werkgroep biobased economy(VIA 17.7. GGO boeren) 33
6.11. Transitieproject / New Food Frontier (ViA 17.6. Innovatiebeleid voor landbouwers) 34
7. Exportwerking, promotie en marketing (VLAM) 35
7.1. Verruiming van de exportwerking(ViA18.1. Versterking van de Vlaamse exportpositie door VLAM) 35
7.2. Toetsing campagnes aan duurzaamheidscharter 35
7.3. Heroriëntering marketing 36
8. Visserij 37
8.1. Hervorming EU beleid (ViA20.1 Gemeenschappelijk Visserijbeleid na 2012) 37
8.2. Maximalisering van de vangstselectiviteit 38
8.3. Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij 38
8.4. AquacultuurPlatform 39
8.5. Visserij, aquacultuur en marien gerelateerd onderzoek 39
9. Plattelandsbeleid 40
9.1. Consolidatie en versterking van het plattelandsbeleid 41
9.2. Drie sporen van het plattelandsbeleid 41

10. De landbouwadministratie, efficiënt en doeltreffend 44
10.1. Regionalisering van landbouwbevoegdheden 44
10.2. Landbouwdecreet 44
10.3. Elektronische aangiftes via het e-loket (ViA 17.1. Administratieve vereenvoudiging realiseren en ViA 19.2. VLIF, re-engineering in functie van een administratieve vereenvoudiging en een snellere dossierbehandeling) 45
10.4. Efficiëntieverhoging en besparingen binnen administratie 46
10.5. Gelijke kansen in land- en tuinbouw 46
10.6. Werking Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij (SALV) 47
10. Resoluties en moties Vlaams Parlement 48
11. Regelgevingsagenda 49
12. Rekenhofaanbevelingen 60
13. Afkortingen 61

Managementsamenvatting

De beleidsbrief Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid 2012-2013 is de derde en daarmee voorlaatste van de legislatuur. In deze beleidsbrief is gekozen voor een iets andere aanpak waarbij de uitdagingen voor de land- en tuinbouwsector centraal staan. Binnen het Vlaamse landbouwbeleid wordt geen onderscheid gemaakt tussen stadslandbouw / landbouw in verstedelijkte gebieden / landbouw in sub-urbane gebieden / landbouw in plattelandsgebieden. Het Vlaams landbouwbeleid richt zich naar alle vormen van landbouw. De mate waarin de land- en tuinbouwsector en de visserij pro-actief met deze uitdagingen zal omgaan, zal bepalend zijn voor hun toekomst. De grote lijnen van de beleidsnota zijn terug opgenomen in deze beleidsbrief en zijn bovendien terug te vinden in de rapportage over de 16 VIA-projecten uit het toekomstplan 'Vlaanderen in Actie' (ViA) en Pact 2020. De Vlaamse regering, de verschillende middenveldorganisaties en de Vlaamse overheid hebben zich er op landbouwvlak toe verbonden om ervoor te zorgen dat Vlaanderen in 2020 een performante landbouw heeft die de vergelijking met de Europese landbouweconomische topregio's kan doorstaan.

De Vlaamse land- en tuinbouwsector realiseert in 2011 een eindproductiewaarde van 5,1 miljard euro. De professionalisering, verduurzaming en schaalvergroting van de sector zetten zich in snel tempo door. Onze land- en tuinbouw is uitermate exportgericht, maar tegelijkertijd doen steeds meer land- en tuinbouwbedrijven aan verbreding van hun activiteiten. De milieudruk die de land- en tuinbouw veroorzaakt, blijft dalen. De Europese Commissie wil met het nieuwe Gemeenschappelijke Landbouwbeleid na 2013 impulsen geven om het concurrentievermogen van de landbouw te verbeteren, om de landbouw te verduurzamen en om de beschikbare middelen doelgerichter in te zetten.

Als grootste ruimtegebruiker en -beheerder heeft de landbouwsector onmiskenbaar een impact op het leefmilieu en de natuur. De Vlaamse land- en tuinbouw heeft de voorbije jaren heel wat verbeteringen gerealiseerd op milieu- en ook op sociaal vlak. Nu kunnen we stappen zetten om het tempo nog te versnellen. Uitgangspunt is dat er sneller en betere resultaten geboekt kunnen worden als de land- en tuinbouwbedrijven zelf proactief handelen op het vlak van een aantal nieuwe uitdagingen. Zij kunnen daarbij rekenen op ondersteuning door de overheid.

Bedrijven in de land- en tuinbouw zijn door de schaalvergroting, de sterk doorgedreven specialisatie en hun kapitaalintensieve karakter kwetsbaarder geworden dan in het verleden. Dat wordt nog versterkt door het terugtreden van het Europese landbouwbeleid en de globalisering van de economie. Als antwoord hierop neemt het belang van samenwerkingsverbanden, ketenoverleg en risicobeheer toe. Boeren in problemen moeten kunnen rekenen op hulp via Boeren op een Kruispunt. De jonge landbouwers verdienen bijzondere aandacht.

Het blijft de voornaamste doelstelling van het investeringsbeleid om landbouwers met financiële stimuli aan te moedigen hun bedrijfsstructuren via investeringen voldoende snel aan te passen aan de veranderende omstandigheden. Veranderende omstandigheden doen zich onder meer voor in de vorm van nieuwe eisen met betrekking tot leefmilieu, hygiëne en dierenwelzijn, opkomst van nieuwe technologieën, veranderende commercialisatie- en distributiestructuren, heroriëntatie van het EU-landbouwbeleid, kleinere marges door ongelijke ontwikkeling van de kosten en de producentenprijzen.

In onze snel veranderende kennismaatschappij is het belangrijk dat landbouwers goed opgeleid zijn, zodat ze gewapend zijn om de uitdagingen van groter wordende bedrijven, toenemende technische en maatschappelijke eisen en nieuwe kennisnoden aan te gaan. Permanent leren blijft een belangrijke vereiste voor de ondernemende landbouwer.

Het beleid staat de landbouwsector bij met concrete acties op basis van de bestaande noden. In nauw overleg met de betrokken sectoren zijn er voorbije jaren diverse ronde tafels en actieplannen gelanceerd o.a. met betrekking tot de varkenshouderij, het vleesvee en de aardappelsector, biologische

landbouw, alternatieve eiwitbronnen, korte keten en bijen. De administratie heeft zich ook geëngageerd in werkgroepen over voedselverlies, biobased economy en transitie.

Een versterkte exportwerking, promotie en marketing voor landbouw, tuinbouw, visserij en agrovoeding creëren een toegevoegde waarde die bijdraagt tot leefbare en duurzame sectoren, in het bijzonder in het belang van de primaire sector.

Vlaanderen wil de transitie naar een duurzame visserij in de toekomst verder ondersteunen. Het geplande teruggooiverbod vereist een maximalisering van de vangstselectiviteit. Daarop speelt het in 2012 in overleg met de sector gelanceerde plan van aanpak 'Selectief vissen doet leven' in. In het kader van de hernieuwing van het visserijbeleid, met het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij, zal ons land maximaal inzetten op innovatie, werkgelegenheid en ecologische duurzaamheid. Aquacultuur krijgt in het nieuwe Gemeenschappelijke Visserijbeleid een prominentere plaats. Alle actoren uit de sector worden met het oog op netwerking en samenwerking samengebracht in het aquacultuurplatform. Ondersteunend onderzoek zal helpen om de visserijsector op proactieve wijze te laten inspelen op de toekomstige maatregelen.

Het plattelandsbeleid werkt verder rond de 3 bekende beleidssporen: het signaleren en bespreekbaar maken van plattelandsthema's via het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg, het opzetten van projectinitiatieven op Vlaams niveau en het ondersteunen en uitvoeren van gebiedsgerichte acties.

Sinds de bekendmaking van het akkoord over de staatshervorming in 2011 is gestart met voorbereidende werkzaamheden voor de mogelijke overheveling van bevoegdheden. De Vlaamse Regering heeft het voorontwerp van het Landbouwdecreet in 2012 goedgekeurd. Een verdere coördinatie van de decretale bepalingen over landbouw en visserij zal de coherentie en transparantie ten goede komen. De elektronische aangiftes via het e-loket geven aan de landbouwers een grotere zekerheid en leveren voor de overheid efficiëntiewinsten op. Besparingen op het overheidsapparaat nopen het beleidsdomein Landbouw en Visserij er toe om apparaatsbesparingen door te voeren. Op die manier kunnen de materie- of beleidskredieten maximaal gevrijwaard worden.

1. Omgevingsanalyse landbouw en agrovoeding

1.1. Structureel

In 2011 bewerkte de Vlaamse land- en tuinbouw volgens gegevens van de mei-enquête (FOD Economie – ADSEI) een oppervlakte van 613.860 ha. Daarvan nemen de voedergewassen met 55 % het grootste aandeel voor hun rekening. Het grote areaal voedergewassen illustreert het belang van de veehouderij in Vlaanderen. Ten opzichte van 10 jaar geleden is de oppervlakte cultuurgrond met 3% gedaald. De voedergewassen noteerden een areaalvermindering, terwijl de oppervlakte akkerbouw groter werd door de uitbreiding van de graan- en de aardappelteelt. In de tuinbouwsector compenseerde de toename van het areaal sierteelt de inkrimping van het groenteareaal. De bewerkte oppervlakte is voor 35 % in eigendom, de rest wordt gepacht. Dat percentage verandert weinig van jaar tot jaar.

Vlaanderen telt in 2011 25.982 landbouwbedrijven, waarvan 73% met beroepsmatig karakter (standaard output van minstens 25.000 euro). Het aantal landbouwbedrijven is ten opzichte van 2001 met een derde teruggelopen of een daling van gemiddeld 4% per jaar. Vooral de kleinere bedrijven stoppen, wat zorgt voor een voortdurende schaalvergroting. Ten opzichte van 2001 is de gemiddelde oppervlakte cultuurgrond per bedrijf gestegen met 46% tot 23,6 ha. De schaalvergroting komt ook duidelijk naar voren uit de cijfers van de gemiddelde veebezetting per bedrijf. Een gespecialiseerd rundveebedrijf telt nu 111 dieren, een varkensbedrijf 1.700 eenheden en een pluimveebedrijf 42.606 stuks. Deze evolutie naar minder maar grotere bedrijven doet zich in alle landen van de Europese unie voor.

Naast een schaalvergroting wordt de land- en tuinbouw ook gekenmerkt door een sterke specialisatiegraad. 88% van de bedrijven is gespecialiseerd in een van de drie subsectoren, met veeteelt als veruit de belangrijkste specialisatie (56 %), gevolgd door akkerbouw (19%) en tuinbouw (13%). Binnen de veeteelt is de rundveehouderij het sterkst vertegenwoordigd.
Het belang van de diverse land- en tuinbouwproducten is regionaal gebonden. Zo vind je fruit vooral rond Sint-Truiden, glasgroenten rond Sint-Katelijne-Waver en Hoogstraten, groenten in openlucht in de omgeving van Mechelen, sierteelt rond Gent, rundvee in de Vlaamse Ardennen en het Pajottenland en varkens en pluimvee verspreid over West-Vlaanderen, het Meetjesland, het Land van Waas en de Kempen. In de omgeving van Leuven komt overwegend akkerbouw voor. De regionale concentraties hebben meestal een historische of bodemfysische achtergrond: de nabijheid van mengvoederindustrie, slachthuizen of veilingen; akkerbouw op de rijkere en rundvee op de armere gronden.

Het biologische areaal bedraagt in 2011 4.563 hectare. Dat is een stijging van 19% ten opzichte van 2010. Het areaal in omschakeling ten opzichte van het totale biologisch areaal bedraagt 30%, waardoor er nog potentieel is om gestaag verder te groeien. Eind 2011 waren er in Vlaanderen 282 biologische producenten actief.

Verbrede landbouw omvat een ruime waaier van niet-productiegebonden activiteiten waarmee de landbouwer zijn inkomen kan uitbreiden. In vijf jaar tijd is het aantal bedrijven met hoevetoerisme toegenomen van 190 naar 286. Het totale aantal landbouwers dat ooit een zorgboerderij activiteit heeft uitgevoerd en daarvoor subsidie heeft ontvangen, is op dit ogenblik 515, een toename met 21% in een jaar tijd. Bedrijven met landschaps- en natuurzorg zijn goed voor ongeveer de helft van de landbouwers met verbredingactiviteiten: 2.907 landbouwers hebben daarvoor een beheersovereenkomst lopen. Er zijn 1.183 hoeveproducenten, 261 landbouwbedrijven die energie produceren of verkopen en 624 bedrijven die loonwerk verrichten voor derden.

1.2. Economisch

De land- en tuinbouwsector realiseerde in 2011 een eindproductiewaarde van 5,1 miljard euro. Daarvan is veruit het grootste deel (63%) afkomstig van de veeteelt. De vijf belangrijkste subsectoren qua productiewaarde zijn varkensvlees (1,4 miljard euro), melk en melkderivaten (720 miljoen euro), rundvlees (670 miljoen euro), groenten (570 miljoen euro) en niet-eetbare tuinbouwproducten (510 miljoen euro). Zij vertegenwoordigen samen ongeveer driekwart van de totale eindproductiewaarde.
De productiewaarde varieert van jaar tot jaar. Het jaar 2011 werd gekenmerkt door een lichte daling van de productiewaarde ten opzichte van 2010 (-1,5%), maar klokt af op het tweede hoogste niveau van de afgelopen 11 jaar. De terugval is te verklaren door een sterke daling bij tuinbouw en akkerbouw, die niet volledig gecompenseerd wordt door de stijging in de veeteeltsector. De tuinbouw had in 2011 te kampen met een slechte prijsvorming o.a. als gevolg van de EHEC-crisis. De waarde van akkerbouw is in 2011 sterk gedaald ten opzichte van het uitstekende jaar 2010, o.a. door lagere graan- en aardappelprijzen. Wat de veeteeltsector betreft, noteren alle subsectoren een stijging in 2011, behalve de eiersector.

De landbouwsector had in 2011 te kampen met hoge kosten. Het intermediair verbruik steeg voor het tweede opeenvolgende jaar (+13% ten opzichte van 2010) en bereikte 4,1 miljard euro. Dat is het hoogste niveau van de afgelopen 11 jaar. Opvallend in 2011 is de stijging van de prijzen voor veevoeders, energie en meststoffen. De veevoeders maken de helft uit van het totale intermediair verbruik. Uit de respectieve ontwikkelingen van de waarde van de eindproductie en van het intermediair verbruik en rekening houdend met de afschrijvingen en de netto subsidies wordt de netto toegevoegde waarde in 2011 geraamd op 820 miljoen euro of een daling met 39% ten opzichte van 2010. De netto toegevoegde waarde bereikte de laagste waarde van de afgelopen 11 jaar.

Volgens eerste berekeningen m.b.t. de eerste 8 maanden van 2012 uitgevoerd door Boerenbond stijgt de globale omzet van de Vlaamse land- en tuinbouw met 10% t.o.v. 2011. De directe kosten met 4%. Het landbouwarbeidsinkomen stijgt in vergelijking met het rampjaar 2011 met 73%. Maar blijft nog 10% onder het niveau van 2010.

Het Belgische handelsoverschot voor landbouwproducten en hun afgeleiden bedroeg in 2011 3,1 miljard euro. België heeft een aandeel van 8% in de Europese agro-export en prijkt op de vierde plaats na Nederland (16%), Duitsland (16%) en Frankrijk (14%). Van de Belgische export neemt Vlaanderen het leeuwendeel voor zijn rekening (81%). Enkele belangrijke exportproducten zijn diepvriesgroenten, varkensvlees, aardappelen en aardappelbereidingen en fruit. De buitenlandse handel gebeurt hoofdzakelijk met onze buurlanden. 61% van de invoerwaarde en 69% van de uitvoerwaarde van agrarische producten gebeurt met onze buurlanden.

1.3. Actuele situatie in enkele sectoren

In de varkenshouderij bedragen de voederkosten zowat 70% van de totale kosten voor de varkensproducent. Het hoeft dan ook geen betoog dat de continue stijging van de voederprijzen sinds begin 2012 hard doorwegen. De voornaamste reden voor deze stijging is te zoeken in slechte klimatologische omstandigheden bij de belangrijkste producenten van granen en soja. Daartegenover stond een varkensprijs die vaak onvoldoende was om de kosten te dekken. In augustus schoot deze prijs wel sterk omhoog, waardoor enige recuperatie mogelijk was.
Vanaf 1 januari 2012 werden traditionele legbatterijen in de leghennenhouderij verboden. Begin dit jaar bleek echter dat er in 15 lidstaten nog steeds leghennen gehuisvest waren in klassieke kooisystemen. Het gevolg hiervan was een bruuske stijging van de eierprijzen, tot de hoogste van de laatste 15 jaar. Een tiental lidstaten hebben begin dit jaar een actieplan ingediend bij de Europese Commissie met daarin maatregelen om ten laatste tegen 31 juli 2012 te voldoen aan de dierenwelzijnreglementering. Het aflopen van de actieplannen in de verschillende lidstaten, resulteerde in een zeer beperkte prijsstijging van enkele percenten op Europees niveau en een iets grotere prijsstijging op Belgisch niveau (+14% op 4 weken tijd), maar de grote prijsschommelingen zoals begin dit jaar bleven uit.

De zwakke zuivelmarkt herstelt zich momenteel in snel tempo door tegenvallende melkproductie in belangrijke zuivelgebieden (VS, EU). De prijsontwikkelingen in de zuivelsector hebben een aanbod gedreven karakter, doordat de vraag naar zuivelproducten op peil blijft. Het toekomstig verloop zal afhangen van hoe vraag en aanbod verder zullen reageren op de huidige marktprikkels. De timing van het huidige herstel lijkt zijn oorsprong te vinden in de afnemende seizoenproductie in de EU en de VS en start van laagproductieseizoen in Nieuw-Zeeland en Australië. De wereldmarkten voor granen zijn op korte termijn gekenmerkt door historisch hoge prijzen, wat mee werd in de hand gewerkt door ongunstige weersomstandigheden in de grote productiegebieden. Voor de langere termijn (volgend marktjaar) is de verwachting dat de druk op de markten zal verminderen als gevolg van grotere inzaai. Gezien de graansector als hoeksteen in het landbouwproductiesysteem moet worden beschouwd, heeft deze markt belangrijke gevolgen op vooral de dierlijke sectoren.
Voor appelen wordt een lagere oogst verwacht t.o.v. 2011 met 30%. Dit is het gevolg van de slechte weersomstandigheden tijdens de bloei, het natte voorjaar en de vorst in april. Dit is ook het geval voor de perentelers: bij hen wordt een lagere oogst verwacht t.o.v. 2011 (-14%). Dit moet resulteren in een opwaartse trend van prijzen.

1.4. Sociaal

Volgens de mei-enquête zijn er in 2011 51.796 personen regelmatig tewerkgesteld in de Vlaamse land- en tuinbouw. Omgerekend naar voltijdse arbeidskrachten (minstens 38 uren per week of 20 dagen per maand) en rekening houdend met de niet-regelmatig tewerkgestelden betekent dat 40.653 voltijdse arbeidskrachten. 31% daarvan is tewerkgesteld op gespecialiseerde tuinbouwbedrijven.In navolging van de dalende tendens van het aantal landbouwbedrijven, is ook het aantal voltijdse arbeidskrachten sinds 2001 continu afgenomen: -23% of gemiddeld -2,6% per jaar. Wat minder snel is dan de daling van het aantal bedrijven. 78% van het totale aantal regelmatig tewerkgestelden is familiale arbeid. Personen die werkzaam zijn bij een vennootschap worden als niet-familiaal beschouwd.

De gemiddelde leeftijd van de bedrijfshoofden van beroepslandbouwbedrijven is de afgelopen jaren continu gestegen van 49 jaar in 2005 tot 51 jaar in 2010. De toenemende leeftijd van de bedrijfshoofden hangt samen met het geringe aantal jonge bedrijfshoofden. In 2011 heeft 1,8% van de bedrijven een bedrijfshoofd die jonger is dan 30 jaar, terwijl 10,5% ouder is dan 65. Het grootste deel van de bedrijfshoofden (19,7%) is tussen de 45 en 50 jaar.
14% van de bedrijfshoofden die ouder zijn dan 50 jaar beschikt over een vermoedelijke opvolger. Door het familiale karakter van de landbouw zijn het voornamelijk de kinderen die het bedrijf zullen overnemen, maar door hun jonge leeftijd, een gebrek aan interesse of het buitenhuis werken van kinderen blijft opvolging vaak onzeker. Bovendien zijn het in crisistijden onzekere inkomen en de grote kapitaalsoverdracht serieuze knelpunten. Ten slotte kampen bedrijven die te klein, verouderd en niet of beperkt leefbaar zijn, vaak met een opvolgingsproblematiek. De opvolging is het meest gegarandeerd op grotere bedrijven en bedrijven met als specialisatie gemengd rundvee en melkproductie.

Het opleidingsniveau van de Vlaamse landbouwbedrijfsleiders is gestaag gestegen. Het aandeel bedrijfsleiders met een volledige landbouwopleiding bedraagt 34%. De jongere bedrijfsleiders zijn doorgaans beter opgeleid. Het percentage bedrijfsleiders jonger dan 40 jaar met een volledige landbouwopleiding bedraagt 61% ten opzichte van 30% voor de oudere landbouwers. Bij de jongere bedrijfsleiders is het percentage met enkel praktische ervaring gedaald tot 17%, terwijl dat voor de oudere landbouwers nog altijd 46% bedraagt.

1.5. Milieu

Om een beeld te krijgen van de eco-efficiëntie van de Vlaamse landbouw kunnen milieudrukindicatoren tegenover een economische indicator geplaatst worden. De geselecteerde drukindicatoren zijn de gewaserosiegevoeligheid, het N-overschot op de bodembalans, de emissie van fijn stof en van broeikasgassen en de totale verzurende emissie, de economische indicator is de eindproductiewaarde tegen constante prijzen. Over het algemeen noteert de eindproductiewaarde ten

opzichte van 2001 een lichte stijging, terwijl de meeste milieudrukindicatoren tussen 2001 en 2008 afnemen.

Drijvende krachten achter de daling van de milieudrukindicatoren zijn het gevoerde mestbeleid en de conjunctuur. Die uitten zich tezamen in een krimpende veestapel. Het mestbeleid leidde tot een dalend kunstmestgebruik, de toepassing van emissiearme technieken, een geringere nutriënteninhoud van het veevoeder en een toenemende mestverwerking. Daarnaast hebben rationeel energiegebruik en omschakeling naar aardgas in de glastuinbouw effect op de emissie van fijn stof en broeikasgassen. Ook schaalvergroting versterkt de dalende trend van de emissies en brongebruik.

Het aandeel van de landbouw in de totale Vlaamse broeikasgasemissie bedraagt 11%. Het relatief grote aandeel van de landbouw is te wijten aan het feit dat 53% van de lachgas (N2O)- en 77% van de methaan (CH4)-emissie uit de landbouw komt. N2O en CH4 hebben respectievelijk een 310 en 21 keer zwaarder broeikaseffect dan koolzuurgas (CO2). In 2010 bedraagt de totale emissie van broeikasgassen uit de landbouw 9.048 kton CO2-eq, een daling met 16 % t.o.v. 1990 en 6% t.o.v. 2001. Sinds 2008 is er wel een stijging van 5%, wat voor rekening komt van de glastuinbouw en de licht aangroeiende veestapel.

Het totale watergebruik in de land- en tuinbouw in 2010 bedraagt 50,5 miljoen m^3. Dat ligt in dezelfde lijn als het gebruik in 2005 en 2009, maar is meer dan in 2007 en 2008, wat te verklaren valt door weersomstandigheden. Het aandeel leidingwater vertoont een dalende trend en zakt van 14% in 2005 naar 9% in 2010 terwijl het aandeel hemelwater in dezelfde periode toeneemt van 27% tot 32%. Meer dan de helft van het water pompen de landbouwers zelf op uit de grond. 41% van het totale watergebruik is afkomstig van de diepere grondwaterlagen, 16% is afkomstig van ondiep grondwater. Het aandeel oppervlaktewater blijft beperkt.

1.6. Gemeenschappelijk Landbouwbeleid

Anno 2012 wordt het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) gekenmerkt door twee krachtige beleidslijnen. De eerste beleidslijn wordt algemeen als 'Pijler I'-beleid omschreven en de daarin opgenomen steun omvat zowel markt- en prijssteun als rechtstreekse steun aan de landbouwer. Met 'Pijler II'-beleid wordt het beleid rond plattelandsontwikkeling bedoeld. Het nieuwe GLB na 2013 gaat hierop verder en wil impulsen geven om het concurrentievermogen van de landbouw te verbeteren, om de landbouw te verduurzamen en om de beschikbare middelen doelgerichter in te zetten.

De directe of rechtstreekse steun aan de landbouwers is in grote mate ontkoppeld door de introductie van de bedrijfstoeslag. Die werd in Vlaanderen bepaald op basis van de historische steun die de landbouwer ontvangen heeft tijdens een referentieperiode of op basis van zijn historische productie. In 2011ontvingen de Vlaamse landbouwers in totaal bijna 266 miljoen euro aan directe steun. Het leeuwendeel daarvan bestaat uit de bedrijfstoeslag via geactiveerde toeslagrechten (86,4%) en de zoogkoeienpremie (10,8%).

In de voorbije vijf jaar (2007-2011) heeft de overheid voor de doelstellingen van het plattelandsbeleid ruim 545 miljoen euro uitgegeven, waarvan 67,4% aan de verbetering van het concurrentievermogen (vnl. VLIF-investeringen inzake milieu- en dierenwelzijn), 21,4% aan de verbetering van het milieu (vnl. beheersovereenkomsten) en 8,1% aan de leefkwaliteit op het platteland. 2,8% van de uitgaven ging naar Leader voor de financiering van lokale en regionale plattelands initiatieven .

1.7. Landbouwrapport 2012 (ViA 17.2. Omgevingsanalyse landbouw en agrovoeding)

De vierde editie van het tweejaarlijkse Landbouwrapport verschijnt in december 2012. De in de omgevingsanalyse vermelde cijfers komen uit het rapport in voorbereiding. In het rapport vindt u niet alleen meer uitleg bij de gegevens en talrijke aanvullende indicatoren, maar ook de nodige tabellen, figuren en kaarten en een uitvoerige bronnenlijst.

Het LARA 2012 brengt de duurzaamheid van de Vlaamse land- en tuinbouw en de keten in kaart, op economisch, ecologisch en sociaal vlak en rekening houdend met de context, de innovatie in de sector en eerste aanzetten tot transitie. Zoals decretaal bepaald, is het LARA opgesteld in samenwerking met een stuurgroep, die bestaat uit vertegenwoordigers van de Strategische Adviesraad Landbouw en Visserij (SALV) en andere experts. Dat zorgt voor een brede gedragenheid van het werk. Visserij is, gezien de eigenheid van de sector, niet meer opgenomen in het Landbouwrapport, maar vormt het onderwerp van een nieuw afzonderlijk rapport dat nagenoeg gelijktijdig verschijnt: het Visserijrapport (VIRA).

2. Landbouw in zijn omgeving

Als grootste ruimtegebruiker en -beheerder heeft de landbouwsector onmiskenbaar een impact op het leefmilieu en de natuur. De Vlaamse land- en tuinbouw heeft de voorbije jaren heel wat verbeteringen gerealiseerd op milieu- en ook op sociaal vlak. Nu kunnen we stappen zetten om het tempo nog te versnellen. Uitgangspunt is dat er sneller en betere resultaten geboekt kunnen worden als de land- en tuinbouwbedrijven zelf proactief handelen op het vlak van een aantal nieuwe uitdagingen. Zij kunnen daarbij rekenen op ondersteuning door de overheid.

2.1. Biodiversiteit

Landbouwers kunnen een belangrijke rol spelen in de realisatie van bepaalde natuurdoelen. Het beleidsdomein Landbouw en Visserij stimuleert landbouwers daarom om een proactieve rol op te nemen in agrarisch natuurbeheer. Zowel op individuele basis als in samenwerkingsverbanden bestaan er daarvoor mogelijkheden. Samenwerkingsverbanden tussen landbouwers bieden een meerwaarde omdat zij kunnen zorgen voor een gebiedsgerichte en gebiedsdekkende invulling van te realiseren natuurdoelstellingen. In Vlaanderen zijn er in het kader van het EFRO-project ECO² nu al een vijftiental agrobeheersgroepen actief op het vlak van agrarisch natuurbeheer.

In het licht van het nieuwe GLB zet ik in op samenwerkingsverbanden om agrarisch natuurbeheer maximaal kansen te geven. Zowel in de eerste pijler (realisatie van de vergroening) als in de tweede pijler (agromilieu-klimaatmaatregelen) van het GLB kunnen samenwerkingsverbanden een toegevoegde waarden hebben. Om deze samenwerkingsverbanden tussen de landbouwers te faciliteren zal mijn administratie de nodige beleidsvoorbereidende acties uitvoeren. Bij de voorlichtingsactiviteiten zullen ook de voordelen van samenwerking tussen landbouwers om natuur- en milieudoeleinden te realiseren sterker benadrukt worden.

Tussen het beleidsdomein Landbouw en Visserij en het beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie is een samenwerkingsverband opgezet om te werken rond agrarisch natuurbeheer en biodiversiteit: het initiatief AGNABIO. Met insteek van het middenveld zal ik een aantal beleidsacties opzetten om agrarisch natuurbeheer te faciliteren en de aanwezige knelpunten op het terrein aan te pakken.

Voor de realisatie van de Vlaamse instandhoudingsdoelstellingen zijn in 2012 voor de verschillende speciale beschermingszones in Vlaanderen doelen geformuleerd. Het beleidsdomein Landbouw en Visserij heeft geparticipeerd in de Vlaamse overleggroep en heeft de rapporten van elke speciale beschermingszone geadviseerd in het licht van de mogelijke impact van de doelen op de aanwezige landbouwactiviteiten. Bij de uitwerking van de instandhoudingsdoelstellingen zijn een aantal knelpunten aangekaart die in overleg met het Beleidsdomein Leefmilieu verder moeten uitgeklaard worden.

In 2013 staat de uitwerking van de concrete uitvoering van de instandhoudingsdoelstellingen op het programma. Landbouw kan ingeschakeld worden om de doelstellingen te realiseren mits een billijke vergoeding en voor zover er maximaal wordt voor gezorgd dat de bedrijfsvoering niet in het gedrang komt.

2.2. Gewasbescherming

IPM (integrated pest management) is een bestrijdingsmethode waarbij alle mogelijke bestrijdingstechnieken geïntegreerd toegepast worden om de schade aan planten onder de economische schadedrempel te houden. De voorrang wordt gegeven aan niet-chemische bestrijding. Het inzetten van mechanische onkruidbestrijding of biologische bestrijding met natuurlijke vijanden verdient bijvoorbeeld de voorkeur boven een bespuiting met herbiciden of insecticiden. Als er toch chemisch ingegrepen moet worden, mogen alleen bestrijdingsmiddelen gebruikt worden die een minimale druk op het milieu uitoefenen en zo weinig mogelijk risico's inhouden voor de volksgezondheid. Bij IPM

gaat het erom om schadeverwekkers waar te nemen en economische schade te voorkomen door gepast in te grijpen.

Als gevolg van de Europese richtlijn 2009/128 over het duurzame gebruik van gewasbeschermingsmiddelen moeten er een aantal acties ondernomen worden om de richtlijn om te zetten in Vlaanderen. Voor alle professionele gebruikers is de toepassing van de geïntegreerde gewasbescherming tegen 2014 een grote uitdaging.

Voor de vijf plantaardige sectoren (akkerbouw, groenten in openlucht, groenten onder bescherming, fruitteelt en sierteelt) heeft het beleidsdomein al uniforme richtsnoeren opgesteld voor geïntegreerde gewasbescherming. De richtsnoeren werden geëvalueerd en toepassingsklaar gemaakt in overleg met verschillende werkgroepen waarin de stakeholders vertegenwoordigd zijn. De praktijkgids gewasbescherming wordt in de loop van 2013 volledig aangepast aan IPM en de opgestelde richtsnoeren worden er in opgenomen. De richtsnoeren maken eveneens deel uit van de kwaliteitslastenboeken van de landbouwsector en de controle zal op gelijkaardige wijze gebeuren.

Om de richtsnoeren en de principes van geïntegreerde gewasbescherming bij de sector bekend te maken en de professionele gebruiker te sensibiliseren loopt er een voorlichtingscampagne met artikels in de vakpers, publicaties en voorlichtingsvergaderingen. De praktijkcentra geven de nodige ondersteuning aan de toepassing van de richtsnoeren in de praktijk door onderzoek, demonstratie en de verdere uitbouw van monitoringsmethoden en waarschuwingsdiensten. Bovendien voeren ze vanaf 2013 demonstratieprojecten uit in de verschillende teelten.

Volgens de richtlijn moeten de professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen beschikken over een kenniscertificaat waardoor ze bewijzen over voldoende kennis van gewasbeschermingsmiddelen te beschikken. In België heet dat certificaat, fytolicentie en het beheer ervan zal door de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid gebeuren. De basis- en permanente opleiding van de gebruikers valt onder de gewestelijke bevoegdheid. De licentie omvat een certificaat voor professioneel gebruik, distributie of voorlichting van producten voor gewasbescherming. De fytolicentie kan verkregen worden vanaf 1 september 2013 en wordt verplicht vanaf 31 augustus 2015. Gedurende die overgangsperiode krijgen alle professionele land- en tuinbouwers de kans om een fytolicentie aan te vragen.

In de naschoolse vorming zal ik ruime aandacht besteden aan de geïntegreerde gewasbescherming, en aan andere aspecten die belangrijk zijn voor een correct en duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, zoals de effecten op de gezondheid en het milieu. Specifiek op het milieuvlak levert de landbouwsector bijkomende inspanningen om de druk, vooral op het oppervlakte- en grondwater, verder te verlagen. Het voorkomen van puntvervuiling en drift, de oorzaak van de aanwezigheid van gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater, komt in alle voorlichtingsacties aan bod. In probleemgebieden komen er specifieke acties.

Verantwoord en duurzaam gebruik met algemene toepassing van IPM moet niet alleen leiden tot een lagere druk op het milieu, maar moet ook resulteren in minder resten van gewasbeschermingsmiddelen in of op onze voeding. Het is de ambitie om met zoveel mogelijk groente- en fruitsoorten, in eerste instantie tomaten en aardbeien onder glas, te voldoen aan de bovenwettelijke eisen van de markt m.b.t. de afwezigheid van residu's van gewasbeschermingsmiddelen, zonder in te boeten op de kwaliteit van de producten.

2.3. Bodembeheer

Bodemerosie vermindert de bodemvruchtbaarheid en de opbrengsten op lange termijn, draagt bij tot het ontstaan van modderstromen en overmatige ruimings- en baggerspecie. Op basis van gegevens uit een wetenschappelijk model, kan de erosiegevoeligheid van elk landbouwperceel berekend worden. Op dit moment wordt de erosiegevoeligheid ingedeeld in vier klassen: sterk erosiegevoelig, matig erosiegevoelig, licht erosiegevoelig en niet-erosiegevoelig. De landbouwers worden jaarlijks

geïnformeerd over de erosiegevoeligheid van hun percelen. Dat geeft al een indicatie waar er erosiebestrijdingsmaatregelen genomen kunnen worden.

In het kader van het in goede landbouw – en milieuconditie, een randvoorwaarde uit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, zijn landbouwers sinds 2005 verplicht maatregelen te treffen op sterk erosiegevoelige percelen. De maatregelen bestaan enerzijds uit een minimale bodembedekking op de percelen en anderzijds uit een minimaal landbeheer op basis van de specifieke omstandigheden ter plaatse. Dat omvat onder meer het niet-bewerken van de bodem, het niet-kerend bewerken van de bodem, het creëren van buffers of bufferstroken. Heel wat landbouwers participeren al in erosiebestrijdingsprojecten met lokale besturen of sluiten beheerovereenkomsten af met VLM.

In het voorjaar van 2012 waren in bepaalde gemeenten, verspreid over Vlaanderen, nog altijd problemen met modderoverlast naar aanleiding van zware regenval. Alle betrokken administraties zullen nagaan in welke mate een bijsturing van de verplichte maatregelen in het kader van de randvoorwaarden een bijkomend positief effect kan hebben op de strijd tegen de erosieproblematiek. Het kan onder meer gaan over

- een verstrenging van de voorwaarden voor bepaalde gewassen die zeer gevoelig zijn voor erosie
- een uitbreiding van het areaal waarvoor verplichte erosiemaatregelen genomen moeten worden in het kader van de randvoorwaarden
- een bijsturing van de mogelijke maatregelen zelf ter bestrijding van erosie (actualisatie van de lijst met mogelijk toe te passen maatregelen in het kader van het minimaal landbeheer)

2.4. Waterkwaliteit en bemesting

Het grote belang dat de Europese Unie hecht aan het garanderen van voldoende kwaliteitsvol water voor de toekomstige generaties komt duidelijk tot uiting in de Nitraatrichtlijn en de Kaderrichtlijn Water. De ambitieuze doelstellingen van het lopende Mestactieprogramma 2011-2014 (MAP 4) moeten leiden tot het versneld bereiken van de kwaliteitsnormen uit de Nitraatrichtlijn. Zo mogen bij afloop van MAP 4 in 2014 nog maximaal 16% van demeetpunten voor oppervlaktewater ‘rood’ kleuren als gevolg van een overschrijding van de grenswaarde van 50 mg nitraat per liter.

Bijkomende inspanningen van de land- en tuinbouwsector zullen hiervoor nodig zijn. De Vlaamse overheid zal de land- en tuinbouwer blijven betrekken bij de verbetering van de waterkwaliteit . Samen met de minister van Leefmilieu heb ik in 2011 besloten om middelen vrij te maken voor het uitvoeren van een flankerend mestbeleid. Globaal genomen steunt dat beleid op drie pijlers: onderzoek, voorlichting/begeleiding en sensibilisering. Met de opstart in 2011 en met de eerste ervaringen van 2012, zal het beleid in 2013 volledig op kruissnelheid komen. Concreet gaat het onder meer om volgende initiatieven:

- detecteren van kennishiaten en vastleggen van prioriteiten voor uit te voeren onderzoek op vlak van bemesting en het beperken van de risico’s voor de waterkwaliteit. Een en ander is gebeurd door de oprichting van het Onderzoeks- en Voorlichtingsplatform Duurzame Bemesting, waarin alle wetenschappelijke instellingen met expertise op het vlak van bemesting zijn verenigd. Het platform stelt in 2012 een visietekst op over prioritair onderzoek op korte en lange termijn. In 2013 zullen op basis van de tekst onderzoeksnoden verder uitgewerkt worden en bekeken worden wat de financieringsmogelijkheden zijn.
- ondersteunen en begeleiden van de vzw Coördinatiecentrum Voorlichting en Begeleiding duurzame Bemesting (CVBB) waarin de praktijkcentra, als belangrijkste stichtende leden, een belangrijke rol toebedeeld kregen op het vlak van voorlichting en begeleiding van individuele land- en tuinbouwers. Sinds begin 2012 zijn er bij het CVBB een twintigtal mensen in dienst. De voorlichters van het team Voorlichting van de landbouwadministratie stellen hun expertise ter beschikking en ondersteunen daarmee de werking van het CVBB. De activiteiten van het centrum liggen op drie vlakken:

  - individuele begeleiding van bedrijven voor bemesting. Voor de groentepercelen zal de begeleiding verplicht zijn vanaf 2013.
  - oprichting en begeleiding van waterkwaliteitsgroepen met als doel de lokale overschrijdingen van de MAP-meetpunten terug te dringen. De werking behelst o.a. de uitvoering van bijkomende metingen, de organisatie van informatievergaderingen met aandacht voor de toepassing van goede praktijken en innovatieve technieken, en de opsporing van mogelijke oorzaken van slechte meetresultaten en het zoeken naar oplossingen, samen met actieve land- en tuinbouwers uit het werkveld. Intussen zijn er al 130 waterkwaliteitsgroepen opgestart.
  - zoeken naar de relatie tussen het nitraatresidu en de uitgevoerde bemesting verspreid over heel Vlaanderen en voor verschillende teelten aan de hand van de opvolging van een netwerk van 500 referentiepercelen.
- subsidiëren van twee projecten waarbij de individuele perceels- en bedrijfsopvolging gekoppeld wordt aan de aanleg van nieuwe technieken voor drainage en irrigatie en aan collectieve saneringsmaatregelen en erosiewerende ingrepen met als doel de opgedane kennis elders in Vlaanderen te implementeren.
- er zijn in 2013 tien demonstratieprojecten rond duurzame bemesting in uitvoering. De projecten hebben tot doel de land- en tuinbouwers te helpen omgaan met de nieuwe en verstrengde bemestingsnormen om enerzijds een zo goed mogelijk bedrijfseconomisch resultaat te halen en anderzijds de waterkwaliteit te verbeteren.
- in 2012 tekenden landbouwers massaal in voor een premie groenbedekking (104.532 ha). In 2013 kan op die premie opnieuw ingetekend worden.
- bij de voorbereiding van het derde PDPO wordt nagaan welke landbouwinitiatieven ter verbetering van de waterkwaliteit met pijler 2-middelen verder gestimuleerd kunnen worden.

2.5. Landschappelijke en architecturale kwaliteit

Landbouwbedrijven zijn de jongste decennia sterk geëvolueerd, niet alleen functioneel en economisch (als gevolg van schaalvergroting), maar ook esthetisch. De manier waarop de nieuwe inplantingen (stallen, loodsen, enz.) vandaag tot stand komen en de wijze waarop architecturale dossiers in landbouwzones worden bekeken, kunnen anders en beter.

Vlaanderen wenst een bemiddelende en sturende rol te spelen in die ontwikkeling. Vandaar dat ik de opdracht gaf aan ILVO (Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek) om met een tijdelijke beleidswerkgroep een actieplan uit te werken. De werkgroep ging vanaf 2010 op zoek naar manieren om de kwaliteit van de agrarische architectuur in Vlaanderen stelselmatig te verhogen. Het resultaat van die constructieve samenwerking is de recent gepubliceerde leidraad 'Agrarische Architectuur, sleutel voor de toekomst'. De leidraad beschrijft hoe men, rekening houdend met de functionele, economische en esthetische aspecten, kan komen tot een kwaliteitsvolle agrarische architectuur. Daarnaast streeft de leidraad ook een mentaliteitswijziging na, bij alle betrokken actoren. Bij een goede samenwerking tussen de verschillende beleidsdomeinen en betrokken ministers van landbouw en platteland en erfgoed en ruimtelijke ordening, kan de leidraad een belangrijke meerwaarde betekenen voor de agrarische architectuur.

Ook in de komende jaren wil ik aandacht blijven besteden aan deze problematiek. Ik wil samen met de provinciale overheden bekijken of er in dit kader mogelijkheden zijn om een specifieke maatregel ter zake op te nemen in PDPO III.

2.6. Dierenwelzijn

2012 en 2013 zijn cruciale jaren op het vlak van dierenwelzijnwetgeving. Het zijn de deadlines voor huisvesting van leghennen anders dan in de klassieke batterijkooien (2012) en van drachtige zeugen in groepshuisvesting (2013). De details van de aan de basis liggende Europese wetgeving zijn respectievelijk bekend sinds 1999 (leghennen) en van 2003 (zeugen). Omschakeling vergt in de meeste gevallen een investering en de nieuwe huisvestingsvormen zijn duurder en veeleisender op het

vlak van management. Dat verklaart waarom de omschakeling vaak wordt uitgesteld tot kort voor het verstrijken van de deadline, ondanks de ruime ervaring die opgebouwd is met de nieuwe systemen, de kennis van zaken over de snelheid van omschakeling en de mogelijkheid tot VLIF-steun aan de landbouwers.

Op het vlak van welzijn in de konijnenhouderij heeft de sector het initiatief genomen om in samenspraak met belangengroepen zelf normering te ontwikkelen, waarin verschillende, meer gedifferentieerde deadlines zijn opgenomen op basis van de toestand van de bedrijven en het wetenschappelijk onderzoek. Op termijn zal op die manier de batterijhuisvesting in stappen vervangen worden door huisvesting in konijnenparken. Hiermee wordt verder gegaan dan de huidige wettelijke voorschriften.

Wat de castratieproblematiek van mannelijke biggen betreft, heeft de sector samen met overheid en onderzoek de praktische haalbaarheid onderzocht van een aantal relatief praktijkrijpe alternatieven. Het houden van intacte beren en van immunogecastreerde beren blijkt het meeste perspectief te bieden. De afzet van dergelijke karkassen moet nog verder ontwikkeld worden opdat het chirurgisch castreren op sectorniveau volledig achterwege kan worden gelaten. De sector werkt samen met de dierenrechtenorganisatie een stappenplan uit om in 2018 tot een volledige stopzetting van chirurgische castratie te komen.

2.7. Klimaat (ViA 19.5. Landbouw en klimaat)

Het nieuwe Vlaams Klimaatbeleidsplan (2013-2020) bestaat uit twee afzonderlijke maar goed op elkaar afgestemde luiken: het Vlaams Mitigatieplan en het Vlaams Adaptatieplan. Voor beide plannen heeft de landbouwadministratie een reeks van potentiële maatregelen ontwikkeld en afgestemd met het middenveld, om zo de maatschappelijke aanvaardbaarheid en de technische/economische haalbaarheid van de maatregelen af te toetsen en eventuele knelpunten in beeld te brengen

Bij de mitigatie van de land- en tuinbouwsector gaat het om potentiële emissiereducties van de drie voornaamste broeikasgassen: methaan (CH4) uit verteringsprocessen en mestopslag; lachgas (N2O) uit mestopslag, indirect en uit de bodem; en koolstofdioxide (CO2) uit brandstofverbruik. In tegenstelling tot het vorige Vlaams Klimaatbeleidsplan (2006-2012), waar de klemtoon voornamelijk op energie lag, komt in het nieuwe plan de nadruk meer te liggen op een integrale aanpak waarbij een bredere scope van activiteiten en de hieraan gerelateerde broeikasgassen in de land- en tuinbouwsector in rekening gebracht zullen worden. Tijdens een Ronde Tafelconferentie, die bestond uit drie werkgroepen, ‘plant en bodem’, ‘dier en mest’,‘energie’ werden verschillende maatregelen besproken met de sector. Tijdens een algemeen terugkoppelingsmoment werden de voornaamste aanbevelingen en knelpunten naar voren gebracht en concrete actiepunten in het kader van het nieuwe Vlaams Klimaatbeleidsplan voorgesteld.
Ook in het kader van het Vlaams Adaptatieplan heeft de administratie proactief overleg met het middenveld georganiseerd onder de vorm van een werkgroep adaptatie.
Op basis van dit overleg zullen voorstellen van uit landbouw als onderdeel van een nieuw Vlaams Klimaatplan worden uitgewerkt en voorgelegd aan de Vlaamse regering. Deze zal hierover eind 2012 een beslissing nemen.

2.8. Geur, fijn stof en ammoniak

De productie van veehouderijproducten gaat gepaard met luchtemissies, waarvan ammoniak, fijn stof, geur en broeikasgassen de belangrijkste zijn. De beperking van de ammoniakemissies is inmiddels sterk geregeld. Door de introductie van ammoniakemissiearme mestaanwending en ammoniakemissiearme staltechnieken en luchtbehandelingssystemen in varkens- en pluimveestallen zijn de reductiedoelstellingen gehaald.

Vooral wat geur, fijn stof en broeikasgassen betreft, is de wetenschappelijke kennis die aangewend kan worden voor de beleidsvoering nog te beperkt. Het consortium kennisopbouw luchtemissies veehouderij (VEMIS), dat mede opgericht werd door het ILVO, heeft als doel om de kennislacunes

over emissies uit de veehouderij op te vullen. Daarbij staat de 'multipolluent' centraal. Dat betekent dat alle emissies tegelijk onderzocht worden en er voor alle problemen oplossingen aangeboden worden. Zowel het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE) als het Departement Landbouw en Visserij (LV) zijn betrokken partij in het beleidsplatform van VEMIS.

VEMIS geeft prioriteit aan de kennislacunes bij geurhinder. Het huidige beoordelingskader dat de vergunningverlenende instanties gebruiken, is immers onvoldoende aangepast aan de ontwikkelingen binnen de veeteeltsector zoals het verplicht bouwen van ammoniakemissiearme stallen en de schaalvergroting die daarmee gepaard gaat. De werking van VEMIS en de referentietaak die het ILVO voor LNE uitvoert, hebben in juni 2012 al geleid tot de omzendbrief 'Milderende maatregelen voor geuremissies die afkomstig zijn van bestaande varkens- en pluimveestallen in Vlaanderen'. Het demoproject 'Hoe geuremissies beheersen', dat eind 2013 afgerond wordt, zal ook een belangrijke bijdrage leveren aan de kennisopbouw en bewustmaking van de problematiek van geurhinder bij de veehouders en andere betrokkenen zoals de stallenbouwers.

2.9. Groene zorg

In 2011 hebben 403 landbouwers vrijwillig een zorgtaak opgenomen. Ze konden daarvoor rekenen op een subsidie van maximaal 40 euro per dag. De landbouwers hebben in 2011 33.351 zorgactiviteiten verricht, waarvoor de Vlaamse overheid een subsidiebedrag van 1,3 miljoen euro heeft uitbetaald. Dat is een lichte stijging in vergelijking met vorig jaar, een stijging die zich vermoedelijk ook in 2013 zal doorzetten.

Opdat nog meer landbouwers die vorm van verbreding opnemen, kan een administratieve vereenvoudiging drempelverlagend werken. De laatste jaren zijn daarvoor al sterke inspanningen geleverd, o.a. door de invoering van het vooraf ingevulde kwartaalregistratieformulier. De administratie kan de administratieve procedure van de subsidieaanvraag nog verder optimaliseren door inschakeling van het e-loket in de dossierbehandeling. De concretisering ervan zal in de loop van 2013 verder uitgewerkt worden. Een aantal aspecten maken bovendien de aanpassing van de bestaande subsidieregelgeving noodzakelijk. De voorwaarden om als landbouwer toegelaten te worden tot de subsidieregeling zal in 2013 geëvalueerd worden.

2.10. Minst bedeelden

Dankzij onder meer de inspanningen die al werden geleverd tijdens het Belgische EU-voorzitterschap in de tweede helft van 2010 en door het initiatief dat ik als minister-president in naam van de Vlaamse regering in juni 2011 heb genomen, samen met een grote meerderheid van EU-lidstaten, is het voortbestaan van het Europees Programma voor Voedselhulp aan de Minstbedeelden voor 2012 en 2013 gegarandeerd. Met een budget van 500 miljoen euro per jaar kan aan 18 miljoen EU-burgers voedselhulp verschaft worden.

Het door België gevraagde en verkregen bedrag voor 2011 bedraagt 10,9 miljoen euro, wat neerkomt op 2,4% van het totale budget van het Europese programma. Dat bedrag is 40% hoger dan in 2010. Voor 2012 wordt aan België het bedrag van 11,7 miljoen euro toegewezen.

Aangezien het Europees Programma voor Voedselhulp aan de Minstbedeelden in de periode na 2013 in zijn huidige vorm niet kan worden voortgezet, moet in het kader van het nieuwe Meerjarig Financieel Kader 2014-2020 (MFK) een andere wijze van financieren gevonden worden. In tijden van financiële en economische crisis wordt er nog meer dan vroeger een beroep gedaan op de voedselbanken. De Vlaamse regering zal daarom druk blijven uitoefenen, zodat ook na 2013 de solidariteit met de minderbedeelden via een dergelijk programma kan worden voortgezet.

3. De economische positie van landbouw versterken

Bedrijven in de land- en tuinbouw zijn door de schaalvergroting, de sterk doorgedreven specialisatie en hun kapitaalintensieve karakter kwetsbaarder geworden dan in het verleden. Dat wordt nog versterkt door het terugtreden van het Europees landbouwbeleid en de globalisering van de economie. Als antwoord hierop neemt het belang van samenwerkingsverbanden, ketenoverleg en risicobeheer toe. Boeren in problemen moeten kunnen rekenen op hulp via Boeren op een Kruispunt. De jonge landbouwers verdienen bijzondere aandacht.

3.1. Gemeenschappelijk Landbouwbeleid na 2013(ViA 17.8. GLB na 2013en ViA 19.1. Opmaken van PDPO III)

De speerpunten waar ik mij in het kader van de hervorming van het GLB wens op te richten zijn:
I.v.m. directe steun:

- Het beperken van het verlies inzake directe steun en het compenseren van dit verlies door een verhoging van de middelen in Pijler II;
- Overheveling van de niet benutte middelen van Pijler I naar Pijler II;
- Het bekomen van meer flexibiliteit om de directe steun te differentiëren tussen sectoren;
- Aanpassen en flexibeler maken van de toepassing van de vergroeningsmaatregelen zodat de effectiviteit ervan vergroot wordt en er een grotere kans op deelname is van de bedrijven. De vergroeningsmaatregelen blijvend grasland en ecologisch aandachtsgebied hebben de grootste effectiviteit op het vlak van biodiversiteit, ze kunnen evenwel meer op maat gesneden worden van een landbouw in een verstedelijkte plattelandsomgeving. Gezien de specifieke ruimtelijke context in Vlaanderen moet het mogelijk zijn de uitvoering ervan deels op bedrijfsniveau, deels op collectief niveau te realiseren."
- De overgang van het bestaande, historische systeem van directe steun naar het nieuwe, gebiedsgerichte systeem moet geleidelijker gebeuren;
- Er moet dringend een sterke administratieve vereenvoudiging van de uitvoering van het landbouwbeleid worden doorgevoerd;
- De nationale enveloppe, de reserve en alle componenten van directe steun, maar ook de flexibiliteit tussen directe steun en Pijler II moeten regionaal kunnen ingevuld worden.

I.v.m. de marktmaatregelen:

- Er moeten voldoende instrumenten blijven om tegemoet te komen aan prijsvolatiliteit en crisisbestendigheid. In dit kader is de abrupte afschaffing van de suikerquotaregeling in 2015 niet wenselijk;
- Het voorstel om de onderhandelingskracht van de producenten te verhogen door de oprichting van producentenorganisaties en interbrancheorganisaties verdient alle steun;
- De lidstaten moeten actief betrokken worden bij de activatie van crisisinstrumenten.

I.v.m. Pijler II:

- Er moet zo snel mogelijk duidelijkheid komen over de budgettaire enveloppe die hiervoor zal ter beschikking worden gesteld;
- De administratieve voorwaarden voor de uitwerking van het plattelandsbeleid op regionaal niveau evenals het beheer zijn veel te zwaar, een verregaande vermindering van de administratieve lasten en het beheer is zeer noodzakelijk;

- De lidstaten en de regio's moeten voldoende flexibiliteit krijgen om een plattelandsprogramma uit te werken op maat van de specifieke noden van de diverse sectoren;
- Het luik agromilieumaatregelen moet, naast de inspanningen die in de natuurgebieden zullen geleverd worden, de mogelijkheid bieden voor de landbouwsector om mee een bijdrage te leveren tot het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen.

Wat de uitvoering van Pijler II in Vlaanderen betreft, zullen vanuit het Beleidsdomein landbouw naast de maatregelen uit het huidige PDPO II, (verduurzaming en vernieuwing van de sector via het VLIF, agromilieumaatregelen op het vlak van milieu en natuur, vorming en opleiding, …) volgende prioriteiten naar voren geschoven worden: verhoogde steunmogelijkheden voor jonge landbouwers, het oprichten van producenten- en interbrancheorganisaties en inspelen op de mogelijkheden van de European Innovation Partnerships voor landbouw.
Er wordt ook gepleit voor het maximaal gebruik maken van de mogelijkheden van de overheveling van middelen van Pijler I naar Pijler II.
Wat de zoogkoeienpremie betreft, pleit ik voor het gedeeltelijk gekoppeld houden van deze premie omdat een onmiddellijke volledige ontkoppeling, (gezien heel wat van onze bedrijven economisch zeer sterk afhankelijk zijn van deze premie), heel wat rundveebedrijven in acuut overlevingsgevaar zou brengen.

In het najaar van 2011 stelde de Europese Commissie haar ontwerpteksten voor het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (2014-2020) voor aan de Europese ministers voor Landbouw en het Europese Parlement. Het Europees Parlement bespreekt momenteel op politiek en technisch niveau als co-wetgever de voorstellen en brengt wijzigingen aan om de voorstellen van de Europese Commissie te verbeteren. Daarnaast wordt door de ministers van Financiën gedebatteerd over het budget 2014-2020 (MFK of Meerjarig Financieel Kader). Een finale einddatum van beide besprekingen waarna de sector definitief geïnformeerd kan worden over de hervormingen is vandaag echter nog niet bekend. Het beleidsdomein treedt hierbij continu in overleg met alle betrokkenen en onderbouwt de verschillende beleidskeuzen.

Om in tussentijd maximaal in te spelen op de vragen die vanuit de sector gesteld worden over de hervorming van het Gemeenschappelijke Landbouwbeleid, heeft het beleidsdomein alle vragen die tot nu toe gesteld en beantwoord werden, gecentraliseerd en ter beschikking gesteld via de website. De lijst wordt regelmatig aangevuld en geactualiseerd op basis van de meest recente informatie met als bedoeling de sector zo veel mogelijk op de hoogte te houden van het verloop van het dossier.

3.2. Producenten- en interbrancheorganisaties

In de voorstellen voor het GLB vanaf 2014 wordt de oprichting van producentenorganisaties, unies van producentenorganisaties en brancheorganisaties mogelijk voor alle sectoren. Die structuren zijn al bekend in de groente- en fruitsector en sinds kort ook in de zuivelsector. Producentenorganisaties kunnen bijdragen tot een betere onderhandelingsmacht voor de landbouwers en brancheorganisaties verbeteren de ketenwerking. Dat alles moet leiden tot een performantere en meer competitieve land- en tuinbouwsector.

In mei 2012 heb ik de sector samengeroepen om in de eerste plaats kennis te maken met de nieuwe voorstellen en om in een volgende fase zelf actief na te denken over het potentieel van producenten- of brancheorganisaties voor hun sector. Die denkoefening gebeurde in de vorm van vijf clusterwerkgroepen voor tuinbouw, akkerbouw, zuivel, dierlijke sectoren en korte keten. Het initiatief tot oprichting van een producenten- of brancheorganisatie moet uiteraard van de sector zelf komen, maar de overheid wil de verschillende sectoren begeleiden en ondersteunen bij hun concrete vragen. Na de werkgroepen is gebleken dat er voor verschillende sectoren een toegevoegde waarde kan zijn om samen te werken binnen een van de voorgestelde structuren.

In de loop van 2013 zal het Europese kader met codecisie van de Europese Raad en van het Europees Parlement verder uitgewerkt worden. Tijdens de werkgroepen en Raden op Europees niveau dring ik steeds aan op een Europees kader dat werkbaar is voor de Vlaamse situatie in de land- en tuinbouw en zo weinig mogelijk extra administratieve lasten creëert voor de verschillende actoren. Zodra de officiële wetgeving bekend is, zal ik daarover ook terugkoppelen naar de verschillende spelers binnen de Vlaamse land- en tuinbouw.

In tussentijd zal mijn administratie de sectoren begeleiden bij specifieke vragen of ideeën en nu al in de mate van het mogelijke gestalte geven aan de uitwerking van een Vlaams wetgevend kader. We zullen eveneens kijken of producenten- en brancheorganisaties, die nu nog niet erkend kunnen worden onder het Europese kader (alle sectoren behalve groenten en fruit en zuivel) voor 2014, zich toch al zouden kunnen laten erkennen op basis van Vlaamse wetgeving. Uiteraard zullen we bij de uitwerking van het Vlaamse kader rekening houden met het toekomstige Europese speelveld, zodat de overgang naar de periode vanaf 2014 vlot kan verlopen. Op die manier hoeven sectoren niet te wachten op de volledige uitwerking van de Europese regels, maar kunnen zij zich al ten volle voorbereiden onder een Vlaams wetgevend kader om dan zonder hindernissen te kunnen overstappen naar een erkenning onder het Europese kader na 2013.

3.3. Ketenoverleg

De primaire landbouwproducten leggen een lange weg af doorheen de agrovoedingsketen, eventueel via ver- of bewerking en via diverse handelskanalen, tot bij de consument. De problemen van prijstransparantie en –transmissie en marktimperfectie zijn ondertussen voldoende bekend, net als de zwakke positie van de land- en tuinbouwer in dat verhaal.

Een tweetal jaar geleden werd vanuit de sector een initiatief opgestart om alle belangrijke spelers in de agrovoedingssector rond de tafel te brengen. Er werd een gedragscode faire handelsrelaties opgesteld, waarin een aantal afspraken werden neergeschreven waaraan de verschillende deelnemende organisaties zich wensten te houden. Navolgende organisaties maken deel uit van dit overleg: Boerenbond, ABS, FWA, BEMEFA, FEVIA, UCM, UNIZO en COMEOS. Dat overleg, dat inmiddels bekend staat als het ‘Ketenoverleg’, heeft al een aantal bescheiden successen geboekt (vb. in de melkveehouderij en zeugensector waar extra toeslagen werden toegekend).

De Vlaamse overheid wil alle kansen bieden aan dit ketenoverleg. In het kader van het georganiseerde overleg blijft de toepassing van de mededingingsregels, de al dan niet dominante marktposities op een bepaalde markt, zeer belangrijk. In het Europese debat zal Vlaanderen blijven aandringen op de maximale transparantie en duidelijkheid van de regels en ijveren voor de veralgemening van de uitzonderingen die in 2012 voor de zuivelsector afgesproken werden.

3.4. Steun voor jonge landbouwers

Het aantal vestigingen van jonge land- en tuinbouwers met VLIF-steun schommelt al enkele jaren rond de 200. De laatste jaren stellen we vast dat de vestiging in toenemende mate via overname van aandelen plaatsvindt. De overname van aandelen vertegenwoordigt in 2011 reeds 43% van de voor het VLIF subsidiabele vestigingskosten, waar dat in 2009 nog maar 10% was.

De vestiging als land- of tuinbouwer vergemakkelijken is altijd een belangrijke doelstelling geweest van het beleid. Dat jonge landbouwers vervolgens meer bereid zijn de structuur van het bedrijf te verbeteren was de onderliggende drijfveer. Al vanaf het tijdstip dat de EU regelend optreedt rond de vestigingssteun, heeft het beleid maximaal ingespeeld op de mogelijkheden. Vlaanderen kent de maximaal toegelaten vestigingssteun toe van 70.000 euro. Ook na de hervorming van 2013 zal de Vlaamse overheid de mogelijkheden op steun voor jonge landbouwers maximaal uitputten. Dat houdt volgens de thans voorliggende Europese ontwerpverordeningen in dat de vestiging en de structurele aanpassingen planmatig aangepakt en binnen een redelijke termijn gerealiseerd moeten worden. De steun zoude vorm van een vestigingspremie kunnen hebben die in een periode van vijf jaar betaald wordt. De laatste betaling gebeurt slechts nadat het bedrijfsplan uitgevoerd werd.

Door de schaalvergroting in de sector ontstaan bedrijven waarvan de overname door een jonge landbouwer gezien de omvang van het bedrijf en het aanwezige vermogen minder en minder de klassieke weg zal kunnen gebeuren. In die omstandigheden wordt het noodzakelijk om te zoeken naar andere vormen van exploitatie en financiering. De rol van externe (familiale) kapitaalverstrekkers wordt belangrijker. De VLIF-regelgeving zal hier mettertijd trachten op in te spelen.

Wanneer een bedrijf op gelijkwaardige basis geëxploiteerd wordt door twee of meer bedrijfsleiders zal nagegaan worden of het aangewezen is, naar analogie met de investeringssteun, ook voor de vestigingssteun aanpassingen in de VLIF-regelgeving door te voeren die uitgaan van de gelijkwaardigheid van de exploitanten, ongeacht de juridische structuur van het bedrijf of de vermogensrechtelijke toestand van de partners. De benadeling van exploitanten die opereren binnen het wettelijk huwelijksstelsel t.o.v. de scheiding van goederen en de vennootschapsvorm hoeft niet noodzakelijk in stand gehouden te worden.

De mogelijkheden om jonge landbouwers op selectieve wijze meer te laten genieten van investeringssteun zal bekeken worden bij de opmaak van het Vlaams PDPO III-programma 2014-2020.

3.5. Risicobeheer (ViA 17.4. Risicobeheer in de landbouw)

Landbouwer worden geconfronteerd met toenemende productierisico's als gevolg van veranderende klimatologische omstandigheden. De landbouwsector is uiterst gevoelig voor uitzonderlijke weersomstandigheden die aanzienlijke verliezen kunnen veroorzaken. Dat verdient de aandacht van het beleid. Daarenboven is de bijdrage die het landbouwrampenfonds kan leveren beperkter als voorheen als gevolg van een nieuwe staatsteunreglementering, die de uitkeringen aan niet-verzekerde landbouwers halveert.

De uitbouw van verzekeringen en fondsen in Vlaanderen hangt nauw samen met de regionalisering van het rampenfonds en het landbouwrampenfonds. Eerst moet er meer duidelijkheid komen over de timing, het wetgevend kader en het budget in het kader van de regionalisering van dit rampenfonds alvorens de gesprekken in het kader van de Task Force risicobeheer kunnen voortgezet worden.

Intussen wordt er ook gewerkt aan een nieuw Europees kader voor risicobeheer. Zodra de nieuwe krijtlijnen van het Europese kader en het werkingskader van een Vlaams rampenfonds bekend zijn, kan een beleidsvisie voorgelegd worden aan de leden van de Task Force.

3.6. Boeren op een Kruispunt

Een bedrijf uitbouwen in de land- en tuinbouwsector brengt heel veel specifieke uitdagingen met zich mee. Daardoor blijken nog te veel land- en tuinbouwers hun weg als ondernemer niet (meer) te kunnen vinden. Vzw Boeren op een Kruispunt, vijf jaar geleden op initiatief van de Vlaamse overheid opgestart, begeleidt de land- en tuinbouwers in nood en heeft als missie hun welzijn te verhogen en nieuwe kansen te creëren.

In de periode van 2007 tot en met 2011 heeft Boeren op een Kruispunt 1.049 bedrijven in moeilijkheden begeleid, waarvan 37% in West-Vlaanderen, 25% in Oost-Vlaanderen, 19% in Antwerpen en 9% in zowel Vlaams-Brabant als in Limburg. 86% van de aanmeldingen gebeurt via de gratis hulplijn. Andere aanmeldingen komen bij de vzw binnen via mail of briefwisseling. De grootste groep aanmelders is tussen 40 en 55 jaar oud. Dat is een cruciale leeftijd om te beslissen hoe het met het bedrijf of met de eigen carrière verder moet. Bij de jongeren zijn er meer psychosociale problemen en bij de aanmelders van 65-plussers is er een gebrek aan kennis over hun pensioenrechten. De meeste meldingen komen van bedrijven in de veehouderij en in buitenteelten, gevolgd door glastuinbouwbedrijven. Slechts 201 van de aangemelde bedrijven zijn gestopt vóór pensionering via eigenhandige schuldvereffening of gedwongen stopzetting. 80% van de aangemelde bedrijven is na begeleiding van de Boeren op een Kruispunt nog steeds actief als land- en tuinbouwbedrijf.

Boeren op een Kruispunt wil de komende jaren de begeleiding nog effectiever maken door meer te investeren in deskundig advies en een slimmer begeleidingstraject dat een hogere acceptatie van het geleverde advies mogelijk maakt. Om het welzijn van land- en tuinbouwers in nood te blijven verzekeren, zal de werking van Boeren op een Kruispunt in 2013 intensief voortgezet worden met een verhoogde subsidiëring door de Vlaamse overheid. Ook andere stakeholders uit de omgeving van de land- en tuinbouwsector zullen gevraagd worden de werking van Boeren op een Kruispunt financieel te steunen.

3.7. Schaalvergroting

Schaalvergroting in de land- en tuinbouw is van alle tijden. De laatste jaren staat het thema opnieuw op de voorgrond. Schaalvergroting is een manier om het bedrijf rendabel te houden en aan te passen aan eisen met betrekking tot dierenwelzijn (bv. groepshuisvesting zeugen), milieu (bv. ammoniak- en geuremissie) en energie (bv. WKK installaties). De vraag rijst hoe de sector zelf aankijkt tegen schaalvergroting en wat het maatschappelijk draagvlak ervan is.

Met de afschaffing van de melkquota in 2015 is het debat over groei en schaalvergroting in de melkveehouderij zeer actueel. In overleg met de landbouworganisaties en de zuivelsector voerde het Departement Landbouw en Visserij daarom begin april een grootschalige enquête uit om de toekomstplannen van de melkveehouders te achterhalen. Het thema leeft eveneens bij bedrijven in andere sectoren. Ik achtte het daarom zinvol om alle Vlaamse land- en tuinbouwers naar hun toekomstplannen te vragen en te vernemen hoe de sector zelf tegenover schaalvergroting staat. Dat gebeurde tijdens een rondvraag die de Universiteit Gent in mei organiseerde met de medewerking van VILT. Beide enquêtes houden de land- en tuinbouw als het ware een spiegel voor. Zonder zich uit te spreken voor of tegen schaalvergroting is het de bedoeling hierover op korte termijn een debat aan te gaan met de sector.

Schaalvergroting speelt eveneens in de glastuinbouw waar het debat en overleg met betrekking tot de ontwikkeling van glastuinbouwclusters sterk leeft. Bedrijven worden groter voornamelijk om redenen van efficiënter energiegebruik en een betere arbeidsorganisatie (bv. door automatisering). Glastuinbouwbedrijven hebben nood aan uitbreiding van hun infrastructuur, maar vinden steeds minder vaak de nodige ruimte om bedrijven te realiseren die al snel een omvang hebben van minstens 3 à 4 ha. Glastuinbouwclusters bieden potentieel voor samenwerkingsvormen met partners binnen en buiten de sector. Onder meer door rationeel gebruik van de versnipperde ruimte, ontwikkeling van nuts- en weginfrastructuur, energie, opvang van hemelwater en buffering, spui- en afvalwaterbehandeling, landschappelijke inkleding en mobiliteit kunnen efficiëntiewinsten behaald worden.

Momenteel zijn de ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP's) van drie projecten voor glastuinbouwclusters (Deinze, Oudenburg en Roeselare) goedgekeurd. Verder worden lopende en nieuwe projecten ondersteund in Sint-Katelijne-Waver (autonome ontwikkeling), Hoogstratenen Beveren/Melsele (clusterontwikkeling). Daarvan zijn de voorstudies (ruimtelijke visie,milieu - effectenrapportage, financiële en technische haalbaarheid, etc.) lopende of al afgerond. De bouw van de glastuinbouwcluster Stokstorm (op de grens van Deinze en Kruishoutem) is opgestart en er wordt circa 20 ha netto glas gerealiseerd. Naast Stokstorm bevinden ook de voorbereidingen in de cluster Roeselare (doelstelling is om restwarmte van de afvalverbrandingsoven te gebruiken) en de cluster Beveren-Melsele zich in een ver gevorderde fase.

Gezien de ruimtelijke impact moet de ontwikkeling van clusters steeds in overleggebeuren met de plaatselijke actoren om voldoende draagvlak te vinden, zowel wat betreft de keuze van de locaties als de ontwikkelingsvorm van de clusterzones. Het beleidsdomein Landbouw en Visserij zal ook andere projecten verder opvolgen en waar mogelijk ondersteunen.

Ook de autonome ontwikkeling van bedrijven moet ruimtelijk ondersteund worden. Glastuinbouw bevindt zich nog altijd hoofdzakelijk in klassieke glastuinbouwgebieden dikwijls rond de veilingcentra

(bv. Sint-Katelijne-Waver, Roeselare, Hoogstraten) maar ook in regio's als Beveren, de oostelijke flank van Gent enz. Die gebieden, ook macrozones genoemd, worden in sommige gevallen gekenmerkt door een sterke verstedelijking, versnippering van het landbouwareaal en veroudering van het glasareaal. Uitbreiding of hervestiging van autonome bedrijven is er slechts beperkt mogelijk door het sterk toegenomen gebruik van agrarisch gebied voor andere doeleinden als bewoning, hobby-landbouw, verpaarding, vertuining, enz. Dat bemoeilijkt individuele beroepsbedrijven bij het vinden van geschikte en vergunbare ruimte voor uitbreiding of hervestiging.

3.8. Ruimte voor landbouw

De landbouwsector is verantwoordelijk voor een aanzienlijk ruimtegebruik maar eveneens onderhevig aan de ruimteclaims vanuit andere beleidsdomeinen. In het verleden werd ruimte voor landbouw reeds duidelijk afgelijnd, in eerste instantie met de gewestplanning, later met de vaststelling van het herbevestigde agrarische gebieden (HAG) en de afbakeningsprocessen van de agrarische en natuurlijke structuur (AGNAS) Een weloverwogen visie op de open ruimte en de garantie op het behoud ervan waarin landbouw kan en mag functioneren is zeker maatschappelijk verdedigbaar.

Vanuit het beleidsdomein Ruimte wordt interdepartementaal gewerkt aan een nieuw Beleidsplan Ruimte Vlaanderen, de opvolger van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV). Op basis van het Groenboek, dat in mei 2012 door de Vlaamse Regering werd vastgesteld, wordt verder gewerkt aan een Witboek met strategische beleidsaanbevelingen. De belangen van de landbouw worden mee opgenomen door de actieve deelname aan de verschillende multidisciplinaire samengestelde Werkgroepen rond *Veerkrachtige Ruimte*, *Op Mensenmaat* en *Instrumentarium* die het voorbereidend werk en overleg leveren voor de opmaak van het Witboek. Het Ambtelijk Forum en het Strategisch Stuurcomité, waarin het departement Landbouw en Visserij vertegenwoordigd is, staan garant voor een beleidsdomein overschrijdende aanpak van de uitwerking van het toekomstige ruimtelijk beleid.

De Vlaamse Regering besliste bij de goedkeuring van het Groenboek eveneens over de uitwerking van enkele korte termijnacties die als quickwins kunnen gerealiseerd worden en tevens in de lijn liggen van het toekomstig beleidsplan. Het vrijwaren van strategische aaneengesloten landbouwgebieden voor de professionele landbouw moet garanderen dat ruimtelijke ontwikkelingen in agrarische gebieden weloverwogen plaats vinden. De huidige wetgeving biedt in het agrarisch gebied mogelijkheden voor een waaier van activiteiten zoals residentialisering, vertuining en verpaarding, functiewijzigingen naar andere dan landbouwfuncties en bestendiging van zonevreemde functies. Ze komen het functioneren van de agrarische structuur niet altijd ten goede door b.v. hun invloed op de grondprijzen, waardoor gronden aan de landbouwsector onttrokken worden, en op de prijzen van vrijkomende landbouwuitbatingen. In nauwe samenwerking met de landbouwadministratie zal worden nagegaan voor welke strategisch belangrijke landbouwgebieden mogelijke beperkingen kunnen worden ingevoerd zodat het professioneel agrarisch gebruik in deze gebieden maximaal voorrang krijgt.

4. Duurzame investeringen in land- en tuinbouw

Het blijft de voornaamste doelstelling van het investeringsbeleid om landbouwers met financiële stimuli aan te moedigen hun bedrijfsstructuren via investeringen voldoende snel aan te passen aan de veranderende omstandigheden. Veranderende omstandigheden doen zich onder meer voor in de vorm van nieuwe eisen met betrekking tot leefmilieu, hygiëne en dierenwelzijn, opkomst van nieuwe technologieën,veranderende commercialisatie- en distributiestructuren, heroriëntatie van het EU-landbouwbeleid, kleinere marges door ongelijke ontwikkeling van de kosten en de producentenprijzen.

Het investeringsbeleid biedt aan elke professionele land- en tuinbouwer de mogelijkheid om de bedrijfsstructuur te optimaliseren, ongeacht de gekozen strategie, de dimensie van het bedrijf of de subsector waarin hij actief is. De subsidiabiliteitscriteria zijn eenduidig geformuleerd en stellen de landbouwer in staat om met grote zekerheid de mogelijkheden op steun in te schatten.

Als investeringen gerangschikt worden volgens de nagestreefde doelstellingen, blijft de economische doelstelling (concurrentieel blijven, kosten drukken, productiviteit verhogen, winst maken) nog altijd belangrijk. Maar ook milieudoelstellingen, doelstellingen inzake dierenwelzijn, verbetering van de kwaliteit e.a. zijn bij een groot deel van de investeringen aanwezig. Als de som gemaakt wordt van de investeringen met een belangrijk aantoonbaar effect op het vlak van leefmilieu, blijkt uit de meest recente gegevens dat die aanzienlijk zijn. Bij ruim 41% van de gesubsidieerde investeringen is er een belangrijk aantoonbaar en kwantificeerbaar effect op het leefmilieu. Het gaat om investeringen die gericht zijn op de beperking van emissies, zoals de ammoniakemissiearme stallen, de duurzame omgang met energie en water en de productie van hernieuwbare energie. Bij de verhoogde steunintensiteit voor een deel van die investeringen, vertegenwoordigt die steun meer dan de helft van de totale toegekende investeringssteun in 2011. De investeringen die specifiek gericht zijn op dierenwelzijn (herinrichten van kippen- en zeugenstallen, verbeteren van het stalklimaat) vertegenwoordigen 1% van de investeringen en de steun. Dit is een sterke onderschatting van dit soort van investeringen omdat de meeste verbeteringen op dit vlak worden gerealiseerd ter gelegenheid van de nieuwbouw van veestallen en daardoor niet op een specifieke manier in de statistieken terechtkomen.

De overheid moedigt de diversificatie van landbouwactiviteiten (hoevetoerisme, hoeveverkoop, hoeveverwerking, zorgboerderijen, landbouweducatie, natuur- en landschapsbeheer, …) aan, met verhoogde steun. Voortgaande op de recente investeringsvolumes in diversificatie zoals toeristische activiteiten en verkoop van hoeveproducten, moet geconcludeerd worden dat eerder een beperkt aantal bedrijfsleiders de strategische keuze maken om via die vormen van verbreding concurrentieel te blijven. Wellicht is deze markt na de sterke groei de voorbije jaren enigszins verzadigd. Productie van hernieuwbare energie daarentegen, voornamelijk via investeringen in zonnecellen, was de voorbije vijfjaar een groot succes, zodat een zeer hoog aandeel van de beschikbare budgetten (tot 14% in 2011) daaraan besteed werd.

Sinds medio 2012 werd de steun voor fotovoltaïsche cellen in de land- en tuinbouw stopgezet, op die manier wordt aangesloten bij het beleid dat de Vlaamse regering voert inzake de ondersteuning van groene energie. Er wordt sinds medio 2012 wel steun voorzien voor zonneboilers.

In 2013 zal de Vlaamse regering op basis van het EU-beleid voor plattelandsontwikkeling voor de programmeringsperiode 2014-2020 en de resultaten van een evaluatie van de lopende steunmaatregelen een beslissing nemen over de mogelijkheden voor het behoud van de steunmaatregelen en de huidige methodiek. Op basis van de thans bekende standpunten is een selectievere regelgeving waarschijnlijk. De selectiviteit kan betrekking hebben op de omvang van de bedrijven die in aanmerking komen voor steun en de aard van de subsidiabele investeringen. Steun aan investeringen die verband houden met de verbetering van het leefmilieu of de klimaatverandering worden niet in vraag gesteld.

5. Kennis en kunde van landbouwers versterken

In onze snel veranderende kennismaatschappij is het belangrijk dat landbouwers goed opgeleid zijn, zodat ze gewapend zijn om de uitdagingen van groter wordende bedrijven, toenemende technische en maatschappelijke eisen en nieuwe kennisnoden aan te gaan. Permanent leren blijft een belangrijke vereiste voor de ondernemende landbouwer.

5.1. Ondernemerschap (ViA 17.3. Opmaak Actieplan ondernemerschap)

Ondernemerschap is een zeer belangrijk thema voor de Vlaamse land- en tuinbouw. Landbouwers worden immers geconfronteerd met nieuwe uitdagingen op diverse vlakken. Als ondernemer is een landbouwer zowel vakman, manager, ondernemer en innovator. Tijdens Agriflanders 2010 heb ik het initiatief '*Landbouwer = Ondernemer²*' opgestart. Het is de bedoeling om land- en tuinbouwers door middel van diverse acties te wijzen op het belang van ondernemerschap, hen ervoor te sensibiliseren en hen daarbij te helpen.

Op 21 mei 2012 heb ik over *Ondernemerschap in de landbouw* een druk bijgewoonde studienamiddag georganiseerd in het Vlaams Parlement, waar naast de overheid ook de sector aan het woord was om aan te geven op welke wijze het thema op dit moment wordt aangepakt en te reflecteren over de aspecten die voor de toekomst belangrijk kunnen zijn. In dezelfde lijn is ook een syntheserapport 'De ondernemende landbouwer' gepubliceerd, dat als doel heeft om het belang van ondernemerschap in de land- en tuinbouw te onderstrepen. Dat gebeurt door een geïntegreerd zicht te geven op het studiewerk dat het Departement Landbouw en Visserij de voorbije jaren uitvoerde rond ondernemerschap. Verder wordt de informatie ook aangevuld met bestaande beleidsinstrumenten, aandachtspunten voor de toekomst en worden ideeën uit het veld weergegeven. Het geheel moet helpen om ondernemerschap in de toekomst verder te stimuleren en te ondersteunen, zowel vanuit de overheid als vanuit andere actoren.

5.2. Naschoolse vorming

In 2012 raadpleegde mijn administratie de algemene centra en de landbouworganisaties in het kader van het actieplan 'Landbouwer = Ondernemer²'. Uit de gesprekken kwam duidelijk de vraag naar voren om in de startersopleidingen meer ruimte te reserveren voor de verwerving van ondernemerschapscompetenties en bedrijfseconomisch inzicht. Tevens is de aanpak herbekeken van de installatieproeven die de starters na het volgen van de opleidingen moeten afleggen. In 2012 zal een aanpassing van de regelgeving uitgewerkt worden met het oog op een verlenging van de startersopleidingen, een actualisatie van de inhoud van de opleiding en een reorganisatie van de installatieproeven. Het is de bedoeling de maatregelen vanaf 2013 uit te voeren. De starters zullen dus vanaf 2013 de vernieuwde opleiding aangeboden krijgen.

De webapplicatie van de landbouwvorming, waarmee de erkende centra voor landbouwvorming met de administratie communiceren, is verouderd. In 2012 is een aanzet gegeven voor het herschrijven van de applicatie. In 2013 werkt mijn administratie daaraan verder. Er gaat naast extra beveiliging van de applicatie veel aandacht naar administratieve vereenvoudiging voor de centra.

5.3. Voorlichtingsplan (ViA 19.4. Voorlichting)

Het Departement Landbouw en Visserij stelt jaarlijks een voorlichtingsplan op waarin de thema's van voorlichtingsactiviteiten voor het komende jaar aangekondigd worden. De voorlichtingsactiviteiten rond technische, bedrijfseconomische en wettelijke thema's dragen bij tot de kennis van de Vlaamse land- en tuinbouwer, ondersteunen hem in zijn ondernemerschap en begeleiden hem in een periode die gekenmerkt wordt door grote en complexe veranderingen. De activiteiten focussen op een duurzame en kwaliteitsvolle Vlaamse landbouwproductie. De nadruk ligt op de praktische toepasbaarheid voor

de land- en tuinbouwer. De land- en tuinbouwer wordt bovendien gestimuleerd om rekening te houden met de wensen van de maatschappij.

Voorlichting vergt een integrale aanpak. De voorlichtingsactiviteiten worden uitgewerkt in nauw overleg met partners zowel binnen als buiten het beleidsdomein. De externe partners zijn zeer divers, zodat een zeer brede waaier van onderwerpen aan bod komt en de thema's worden geïntegreerd en belicht vanuit verschillende invalshoeken uitgewerkt.

Land- en tuinbouwers en landbouworganisaties laten duidelijk blijken dat ze veel belang hechten aan proactieve, objectieve en actuele voorlichting. De voorlichtingsactiviteiten zijn bovendien laagdrempelig en gratis. De kennisoverdracht vindt op verschillende manieren plaats en kan gebeuren in de vorm van brochures, studiedagen en demoprojecten. Om de doelgroep nog beter te bereiken, zal het voorlichtingsplan algemeen worden bekendgemaakt op Agriflanders 2013.

In 2013 zal een evaluatie gedaan worden van de methodologie die gebruikt wordt bij het geven van voorlichting teneinde te komen tot nog meer effectiviteit en efficiëntie. Zo zullen de mogelijkheden van sociale media en audio-visuele media bekeken worden.

5.4. Landbouwonderzoek (ILVO) (ViA 17.9. Internationalisering ILVO)

Met het initiatief ILVO 2020 wil het Instituut voor Landbouw en Visserijonderzoek zijn beleidsondersteunende en kennisverwervende onderzoek beter afstemmen, valoriseren en erover communiceren. ILVO-onderzoekers bespreken de inhoud van de ILVO 2020-programma's met collega's uit de administratie, praktijkcentra en universiteiten.

Een beperkte greep uit de diverse onderzoeksprojecten waaraan het ILVO momenteel werkt:

- Het ILVO begeleidt startende telers die een landbouwgewas mengen met de teelt van houtachtige gewassen (agroforestry). Op basis van een experimentele aanplanting van 12 ha in Lochristi zal verder onderzoek verricht worden om die vorm van bomenlandbouw voor Vlaanderen te optimaliseren.
- Het ILVO doet momenteel een studie naar mogelijke preventieve maatregelen om intensieve landbouw te verzoenen met de aanwezigheid van beschermde soorten en soorten uit natuurgebieden (wildschadeproblematiek).
- Er gaat bijzondere aandacht naar het behoud van bodemvruchtbaarheid van landbouwgronden, in het bijzonder het belang van het behoud van het koolstofgehalte in de bodem, en het efficiënt gebruik van nutriënten. ILVO onderzoekt in het kader van de klimaatmitigatiemaatregelen wat het effect is van compost en niet-kerende bodembewerking op de capaciteit van de bodem om water vast te houden. Catch-C is in dit kader een Europees project (2012-2014) waaraan het ILVO meewerkt. Het onderzoekt welke beheerspraktijken de beste zijn voor gewasproductiviteit, bodemkwaliteit en het tegengaan van klimaatverandering, en het gaat na hoe toepasbaar die praktijken zijn voor diverse landbouwbedrijfstypes.
- Het ILVO onderzoekt welke bemestingsstrategieën aangewend kunnen worden om de doelstellingen van het MAP te bereiken (minimale N- en P-verliezen) en toch het bodemorganische stofgehalte te verhogen. Het ILVO helpt mee aan de onderbouwing van het mestbeleid en de voorbereiding van het volgende MAP. In opdracht van de VLM (beleidsdomein Leefmilieu) coördineert ILVO Plant het onderzoeksplatform voor Duurzame Bemesting, één van de initiatieven van het flankerende beleid.
- Het ILVO ontwikkelt en verfijnt de dierenwelzijnsprotocols voor de verschillende landbouwhuisdieren. Die protocols worden ondermeer ingezet voor evaluaties van nieuwe huisvestingssystemen, waaronder de groepshuisvesting van zeugen en parkhuisvesting voor konijnen.
- Het emissieonderzoek van ILVO richt zich vooral op ammoniak, fijn stof, geur en broeikasgassen. Het is geënt op twee sporen: enerzijds het genereren van de noodzakelijke emissiekengetallen voor het beleid en anderzijds het ontwikkelen en evalueren van

emissiereductietechnieken voor de sector. Ook de luchtkwaliteit in de stal in relatie tot diergezondheid, productie en arbeidsveiligheid komt aan bod.

- Het ILVO onderzoekt de voederwaardering van DGS (distillers, grainsandsolubles) als bijproduct van de bio-ethanolwinning voor rundvee, varkens en pluimvee. Er wordt gefocust op de voederwaarde en de optimale aanwending ervan in de voeding, wat een aanzienlijke sojabesparing kan betekenen. Thermische behandeling van sojaschroot en alternatieve eiwitbronnen (bestendiger maken) zijn nog andere toekomstige denksporen.
- Om de strategische doelen van de Vlaamse biologische voedingsverwerkers op middellange termijn te ondersteunen, werkt ILVO momenteel actief samen aan een haalbaarheidsstudie over wat de huidige knelpunten zijn voor heel wat ondernemers, maar ook waar hun kansen liggen om hun sector verder te doen groeien. De studie zal uitmonden in een concreet innovatieplan voor de biologische verwerkingssector en een eerste aanzet zijn voor een duurzame samenwerking rond innovatie van verwerkte biologische voeding.
- Het ILVO werkt mee aan een wetenschappelijk onderbouwd advies over een kwaliteits- en voedselveiligheidssysteem op maat van de korte keten.
- Het studiewerk over de aardappelteelt besteedt aandacht aan veredeling (conventioneel, cis- en transgeen), teelttechniek, mechanisatie en verwerking.
- Het onderzoek over de abnormale verzwakking en sterfte van bijenvolken heeft niet alleen oog voor de problematiek van acute bijenvergiftiging, maar ook voor ook de effecten van sublethale doses van gewasbeschermingsmiddelen en de residuopbouw ervan in de bijenkast (in de bijenwas, stuifmeelvoorraad, enz.).
- Spaarzaam omspringen met grondstoffen is een van de grote uitdagingen voor de toekomst. Het ILVO zal via het onderzoeksproject GeNeSys (Gebruik van Nevenstromen als Systeeminnovatie) bijdragen om kennis te genereren om een maximale valorisatie van de primaire grondstoffen die door de landbouw worden geproduceerd mogelijk te maken.

ILVO ontwikkelde een visie op ontwikkelingssamenwerking en intensifieerde de contacten met het Vlaams Agentschap voor Internationale Samenwerking (VAIS) in het licht van een mogelijke samenwerking in Zuidelijk Afrika (Malawi). Ook met het Chileense Instituut voor Landbouwonderzoek (InstitutoNacional de InvestigacionesAgropecuarias) zijn contacten voor samenwerking gelegd.

5.5. Praktijkcentra, de schakel tussen onderzoek en praktijk

De praktijkcentra vervullen een onmisbare brugfunctie tussen het onderzoek en de land- en tuinbouwers. Meer dan 370 onderzoekers en voorlichters, gespreid over alle Vlaamse provincies, zorgen voor een vlotte kennisdoorstroming van onderzoek naar praktijk. Innovatie is de motor voor een toekomstgerichte, competitieve, duurzame en multifunctionele Vlaamse land- en tuinbouw. Door de nauwe band met de praktijkcentra heeft de Vlaamse overheid een instrument in handen om de keten van het onderzoek kort te houden en innovatieve technieken snel en gemakkelijk te laten doorbreken in de praktijk. Dat vraagt van de praktijkcentra dat ze vooruitstrevend, proactief en laagdrempelig optreden ten opzichte van de landbouwers en dat de beschikbare informatie toegankelijk is voor elke land- en tuinbouwer. De Vlaamse overheid ondersteunt de praktijkcentra die over Vlaanderen verspreid zijn, met investeringssteun en een jaarlijkse werkingssubsidie.

De praktijkcentra plantaardige productie hebben in het kader van het flankerende mestbeleid MAP IV een grote rol toebedeeld gekregen in het recent opgerichte Coördinatiecentrum Voorlichting en Begeleiding Duurzame Bemesting (CVBB) en daarvoor de nodige extra financiële middelen gekregen. Wat de praktijkcentra dierlijke productie betreft kreeg het praktijkcentrum Varkens in 2012 extra ondersteuning door de oprichting van het Varkensloket. Dat loket zal de varkenssector efficiënt ondersteunen door wetenschappelijk opgebouwde kennis te vertalen, te integreren en te verspreiden naar de sector. Het fungeert als het enige aanspreekpunt voor vragen over de varkenshouderij.

5.6. Demonstratieprojecten

Demonstratieprojecten zijn een nuttig en efficiënt kanaal om land- en tuinbouwers bewust te maken van nieuwe mogelijkheden op het vlak van duurzame praktijken en technieken, waardoor de overgang naar de praktische toepassing op het bedrijf vergemakkelijkt. De projecten lopen gedurende twee jaar. Jaarlijks wordt een oproep gelanceerd voor het indienen van projecten rond bepaalde thema's. De onderwerpen worden behaald in overleg met diverse partners uit verschillende sectoren, zodat de meest relevante en opportune thema's aan bod komen.

In 2012 zijn er tien demonstratieprojecten rond duurzame bemesting goedgekeurd. Die projecten hebben tot doel de land- en tuinbouwers te helpen omgaan met de nieuwe en verstrengde bemestingsnormen om enerzijds een zo goed mogelijk bedrijfseconomisch resultaat te halen en anderzijds de waterkwaliteit te verbeteren.

In 2012 vond er inmiddels ook een oproep plaats voor de indiening van projecten die starten in 2013. Die projecten moeten kaderen in de volgende thema's: geïntegreerde gewasbescherming (IPM), antibioticagebruik in de veehouderij en het houden van intacte beren en immunocastraten in het kader van de castratieproblematiek in de varkenshouderij.

5.7. Innovatiepartnerschappen (ViA 17.5. Witboek Landbouwonderzoek uitvoeren en ViA 17.6. Innovatiebeleid voor landbouwers)

In het kader van de Europa 2020-strategie lanceerde de Europese Commissie het Europese Innovatiepartnerschap (EIP) 'Productieve en duurzame landbouw'. Het is de bedoeling om de link te leggen tussen instrumenten uit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) en het Europese onderzoeksbeleid (Horizon 2020), om zo de interactie tussen onderzoek en praktijk te stimuleren. Op die manier wil men ervoor zorgen dat onderzoeksresultaten vaker toegepast worden in de praktijk en dat de sector actief betrokken wordt bij het formuleren van onderzoeksnoden.

Hoewel de onderhandelingen over de wettelijke voorstellen van beide beleidskaders nog lopen, is het belangrijk om te anticiperen op de mogelijkheden van een dergelijk initiatief in Vlaanderen. De voorstellen voor het EIP sluiten grotendeels aan bij onze Vlaamse manier van werken: we beschikken vandaag al over een ruime kennisinfrastructuur waarin diverse actoren actief zijn. Tegelijk biedt het EIP ook een opportuniteit om vernieuwingen door te voeren en de interactie tussen de verschillende betrokkenen nog te versterken. Zo moet het in de toekomst gemakkelijker worden voor land- en tuinbouwers om te blijven vernieuwen op hun bedrijf en zo hun productiviteit, duurzaamheid en concurrentiekracht te versterken.

Ik heb aan het Platform voor Landbouwonderzoek gevraagd om de ontwikkelingen rond het EIP verder op te volgen en een advies te formuleren. Op basis van interviews wordt momenteel nagegaan waar de grootste noden liggen en welke instrumenten gebruikt kunnen worden om het EIP vorm te geven. De huidige manier van werken en de nieuwe mogelijkheden binnen het beleid voor plattelandsontwikkeling vormen daarbij het uitgangspunt.

De operationele groepen binnen EIP zullen in Vlaanderen uitgebouwd worden rond de samenwerking ILVO – Praktijkcentra – Universiteiten en een sterke vertegenwoordiging van land- en tuinbouwers.

6. Actiegericht werken

Het beleid staat de landbouwsector bij met concrete acties op basis van de bestaande noden. In nauw overleg met de betrokken sectoren heb ik de voorbije jaren diverse ronde tafels en actieplannen gelanceerd. Die uiteenlopende acties zijn bijeengebracht in een afzonderlijk hoofdstuk.

6.1. Actieplan varkenshouderij

Sinds op 1 december 2011 het Vlaams actieplan voor de varkenshouderij bekendgemaakt werd, wordt op regelmatige basis de stand van zaken gerapporteerd via de website van het Departement. Dat zal mijn administratie in de toekomst blijven doen.

Het actieplan bevat maatregelen die op middellange termijn de varkenscrisis moeten milderen voor de varkenshouders. De maatregelen komen boven op eerdere initiatieven van de Vlaamse overheid om op de korte termijn situatie van de varkenshouders te verbeteren (overbruggingskredieten, uitstel van aflossing). In totaal bevat het plan 22 actiepunten die gerealiseerd zullen worden door de Vlaamse overheid, maar ook door de slachterijsector, de distributeurs en handelaars, de veevoedersector en de wetenschappelijke wereld. Om het actieplan een concrete invulling te geven, is er geopteerd om voor elk actiepunt een of meerdere deelacties te formuleren, aangeduid met een verantwoordelijke instantie en een duidelijke deadline. Hierbij een overzicht van de voornaamste realisaties die al kunnen voorgelegd worden:

Bij het onderdeel “verhogen van de transparantie” is er eind vorig jaar, in overleg met de gehele keten, een rapport opgesteld met richtwaarden voor de Vlaamse varkenshouderij. Dit biedt een antwoord bieden op de vraag naar objectieve Vlaamse gegevens om investeringen en rentabiliteit te evalueren. Daarnaast is de website van het Beleidsdomein Landbouw en Visserij aangewend om de transparantie in de markt te verhogen (publicatie van prijzen van varkenskarkassen, deelstukken, veevoeders). Vanuit BEMEFA (de beroepsvereniging van mengvoederfabrikanten) kwam het nieuws dat ze een charter hebben uitgewerkt dat een aantal voorwaarden bevat inzake klantenkrediet waaronder het beperken ervan in tijd. Hiermee geeft BEMEFA een antwoord op de vraag van de sector voor meer transparantie in de financiering.
In het onderdeel “bevorderen afzet en kwaliteit” worden de mogelijkheden verkend om producentenorganisaties en brancheorganisaties op te zetten. Ter ondersteuning van de unieke eigenschappen van het Vlaamse varken wordt er een premie toegekend van max. 200 euro per subsidiabele Piétrainzeug en dit voor 2 opeenvolgende jaren. Ook rond de stamboekwerking van Piétrain-varkens worden verder initiatieven genomen.
Onder het luik “onderzoek” werd midden april het varkensloket officieel geopend. Dit loket moet de varkenssector in Vlaanderen ondersteunen door onderzoeks- en andere informatie te verzamelen, op een verstaanbare manier te vertalen, te integreren en te verspreiden. Ondertussen is het ILVO gestart met de voorbereiding van de uitbouw van het nieuwe varkenscomplex, is er onderzoek gedaan rond de castratieproblematiek en is de tool Pigs2Win consulteerbaar.
De aandacht voor risicomanagement in het actieplan heeft onlangs geleid tot een initiatief van een zeventigtal varkenshouders om hun risico’s af te dekken via de termijnmarkten.

6.2. Actieplan vleesvee

Het Vlaams actieplan voor de vleesveesector, dat in 2009 samen met de sector tot stand is gekomen, wordt verder uitgewerkt. Dat gebeurt in nauwe samenwerking met de beroepsverenigingen, de betrokken administraties, onderzoeks- en onderwijsinstellingen en andere instanties die actief zijn in de vleesveesector. De acties zijn gericht op

- de verwerving van een erkenning van Belgisch Witblauw (BWB)-vlees tot een Europees erkend streekproduct

- de bevordering van het imago van het Belgisch rund- en kalfsvlees in binnen- en buitenland
- de verhoging van de transparantie in de sector o.a. via de aanpassing van de karkasclassificatie
- de verbetering van de professionalisering via een uitgebreid en aangepast voorlichtingsprogramma
- de uitwerking van een goed functionerend stamboek en fokdoel met het oog op het fokken van een duurzaam BWB-ras
- het aanpakken van sectorspecifieke problemen via onderzoek

6.3. Actieplan alternatieve eiwitbronnen

Op 25 februari 2010 ondertekende ik, samen met BEMEFA, de vereniging van de mengvoederfabrikanten, een engagementsverklaring over maatschappelijk verantwoorde diervoederstromen. Dat engagement is opgebouwd rond twee acties.

De eerste actie is de ontwikkeling en promotie van een internationale standaard: de RoundTableResponsibleSoy (RTRS). BEMEFA zit op schema om in 2015 enkel nog soja in te voeren die voldoet aan de normen van dat lastenboek. Een tweede actie omvat het optimaal valoriseren en promoten van eiwitbronnen van Europese oorsprong in de verschillende schakels van de agrovoedingsketen door sensibilisatie, onderzoek en ontwikkeling. Het actieplan is in volle uitvoering. In dat kader heb ik het initiatief genomen om, in samenwerking met Nederland, de belangrijkste stakeholders samen te brengen om de kennis te versterken en meer mogelijkheden te creëren rond de teelt van eiwitgewassen in Noordwest-Europa en van soja in het bijzonder.

De veldproeven van inlandse sojateelt en inlandse sorghum die ILVO in 2012 aangelegde gaan de haalbaarheid van de lokale productie van deze voedereiwitten na, evenals de mogelijke rijkere teeltafwisseling op de landbouwgronden.

6.4. Strategisch plan biologische landbouw 2013-2017 (ViA 19.3 Biolandbouw in de pioniersrol)

Door de opmaak van een nieuw strategisch plan biologische landbouw 2013-2017 tegen eind 2012 blijft de biologische landbouw erkend als een belangrijke waardevolle land- en tuinbouwproductiemethode, die een pioniersfunctie te vervullen heeft bij de verduurzaming van de hele Vlaamse land- en tuinbouw. Het strategisch plan wil alle stakeholders ondersteunen en stimuleren om actief te zijn binnen de biologische landbouw. Het gaat daarbij om actoren vanaf het veld (de landbouwer) tot aan de het bord (de consument).

In grote lijnen zal het nieuwe strategische plan een voortzetting zijn van het strategisch plan biologische landbouw 2008-2012. Het moet de ambitie blijven om de stijgende binnenlandse vraag in toenemende mate op te vangen door de inlandse bioproductie. In het nieuwe plan zal de focus liggen op het flexibeler en sneller kunnen inspelen op kansen en opportuniteiten uit de markt- en ketenontwikkeling en op een omschakelingsaanpak die meer gericht is op de vraag aan de afzetzijde met het oog op een duurzame kwalitatieve en kwantitatieve groei van de biologische landbouw in Vlaanderen en een evenwichtige marktontwikkeling. Stimulering van het biologisch onderzoek en onderwijs blijft belangrijk voor het creëren van nieuwe innovaties en voor de verdere kennisontwikkeling en kennisuitwisseling, en voor het sensibiliseren van de consument.

Vanwege het grote belang van de biologische productiemethode voor de verdere verduurzaming en de verbetering van de competitiviteit van de hele agrarische sector, blijft een sterk beleid voor ondersteuning van de biologische productie nodig, een (landbouw)beleid dat ruimte laat voor de kenmerken van een biologische landbouw. Naast de vrijstelling van de biologische landbouwer van de vergroeningsmaatregelen binnen pijler I van het nieuwe GLB 2014-2020, blijft ondersteuning van de biologische productiemethode (biopremie) nodig. Een onderbouwd voorstel zal in de loop van 2013 worden uitgewerkt en doorwerken in het nog aan de Vlaamse regering voor te leggen Strategisch plan biologische landbouw 2013-2017 en in het PDPO III.

6.5. Strategisch plan korte keten

Het strategische plan korte keten wil de korte keten ondersteunen en stimuleren. De korte keten is een duurzaam afzetsysteem met voordelen voor zowel de landbouwer als de maatschappij. Het biedt ontwikkelingskansen voor kleinschalige bedrijven en bedrijven in of nabij verstedelijkt gebied. De korte keten biedt potenties voor een stabiele economische omgeving voor de producent, met eerlijke prijzen en een groter inkomen. Maatschappelijk draagt de korte keten bij tot een duurzaam consumptiepatroon, hij verbetert het imago van de landbouw en versterkt de lokale economie.

In navolging van het strategische plan werd in 2012 het strategische platform korte keten opgericht. In dat platform zetelen de ondertekenaars van het strategische plan : het Departement landbouw en visserij, Steunpunt Hoeveproducten, Innovatiesteunpunt, Boerenbond, ABS, BioForum Vlaanderen, Voedselteams, VLAM en de vijf Vlaamse provincies. Het platform volgt de uitvoering van het strategische plan op en bepaalt mee de prioriteiten. Daarnaast verhoogt het platform de samenwerking in de sector.

Om de doelstellingen van het strategische plan te bereiken is er eind 2011 een eerste oproep gelanceerd voor ‘quick-wins’. Zeven praktijkgerichte projecten kregen ondersteuning. De projecten creëren een direct effect op het terrein en leverden volgende resultaten:

- een handleiding voor het starten met de verkoop van hoevevlees
- een handleiding voor de inrichting van een verwerkings- en winkelruimte volgens de wettelijke vereisten
- een publicatie met inspiratievolle praktijkvoorbeelden van de korte keten
- een tool om werknemers van bedrijven hoeveproducten te laten bestellen
- producenten werden begeleid bij het klantgericht inrichten van de hoevewinkel
- de technische kennis van’community supportedagriculture’ (gemeenschapslandbouw)-bedrijven werd versterkt en het concept bekendgemaakt
- het label ‘bio van bij ons’ werd versterkt met nieuwe producenten en nieuwe producten. Ondertussen is in 2012 een tweede oproep gelanceerd voor ‘quick-win’-projecten.

Daarnaast heb ik in het kader van het strategische plan financiële steun verleend aan het Steunpunt Hoeveproducten en het Steunpunt Streekproducten. Het Steunpunt Hoeveproducten geeft professionele omkadering en advies aan hoeveproducenten. Het Steunpunt Streekproducten operationeel binnen VLAM is een aanspreekpunt en begeleidt producenten die een dossier indienen om een product als een Vlaams of Europees streekproduct te laten erkennen. Daarenboven kunnen hoeveproducenten bij VLAM een erkenning krijgen als ‘Erkend Verkooppunt Hoeveproducten’. Momenteel telt het label 239 deelnemers.

6.6. Ronde tafel wijnbouw

De Vlaamse wijnbouw is aan een opmars bezig. Het aantal Vlaamse wijnbouwers groeit en ook het economische belang stijgt. Er wordt geïnvesteerd in kwaliteit en het professionalisme neemt toe. Vlaanderen voldoet in toenemende mate aan de voorwaarden om kwalitatieve wijnen te produceren, op vlak van klimaat, bodem, ondergrond en waterhuishouding.

Om het Vlaamse wijnbouwbeleid uit te tekenen heb ik begin 2012 een ronde tafel wijnbouw georganiseerd. Tijdens dat overleg ging ik samen met de sector in op de opportuniteiten voor de wijnbouw in Vlaanderen. Zo is er een teelttechnische werkgroep druiventeelt opgericht om het praktijkonderzoek te bevorderen. Onder impuls van die werkgroep werd een waarnemings- en waarschuwingsnetwerk uitgebouwd en wordt er vorming georganiseerd,de promotiemogelijkheden via VLAM onderzocht en de kennisdoorstroming via naschoolse vorming bekeken. De resultaten van de ronde tafel wijnbouw zullen in 2012 verder uitgewerkt worden.

De kwaliteit van de Vlaamse wijnen werd op Europees niveau erkend door aan de Hagelandse wijn, de Haspengouwse wijn, de Heuvellandse wijn en de Vlaams mousserende kwaliteitswijn een beschermde

oorsprongsbenaming (BOB) toe te kennen. Daarnaast is er ook een geografische aanduiding (BGA) voor de Vlaamse landwijn. In Vlaanderen zijn momenteel een 60-tal producenten actief. Een 40-tal daarvan produceren wijn met een BOB of BGA. De erkenningsprocedure voor een BOB of BGA werd gewijzigd in 2012. Voortaan zal Europa de erkenning verlenen in plaats van de lidstaat. Ook kunnen de wijnbouwers vanaf de oogst van 2012 'biologische wijn' vermelden op hun etiketten. Daarvoor was het enkel mogelijk om 'wijn gemaakt van biologische druiven' te vermelden. De nieuwe regel moet de positie van biologische wijn op internationaal niveau versterken.

6.7. Dialoogdagen in de aardappelsector

De aardappelsector is een snel groeiende en dynamische sector. Als de aardappelsector zijn goede uitgangspositie wil behouden, is het van groot belang dat er binnen de sector voldoende aandacht wordt besteed aan vernieuwing en innovatie. Zowel in Vlaanderen als in Wallonië vonden dialoogdagen in de aardappelsector plaats, waarbij alle betrokkenen (telers, toeleveraars, afnemers, onderzoekers, overheid) rond de tafel zaten om van gedachten te wisselen over de uitdagingen voor de sector. Zo werd gezocht naar oplossingen voor knelpunten zoals vermarkting en prijsnotering en transparantie in de prijsvorming. Maar er werd ook aandacht besteed aan meer technische uitdagingen zoals rassenkeuze, gewasbescherming, nematodenproblematiek, bewaring en bemestingsmogelijkheden.

Uit de rapporten van de dialoogdagen blijkt dat Vlaanderen en Wallonië grotendeels te kampen hebben met dezelfde problemen. In 2013 zullen verder belangrijke raakpunten geselecteerd worden en op basis daarvan concrete, strategische acties uitgewerkt worden. Dat moet uitmonden in een gecoördineerde Belgische aanpak rond innovatie in de aardappelteelt.

6.8. Ronde tafel bijen

Voortbouwend op de rondetafel bijen en de discussies in het Vlaams Parlement zal ik verder maatregelen nemen om de weerbaarheid van het bijenbestand te verhogen. Vlaanderen telt volgens cijfers van de FOD Economie in 2010 163 landbouwbedrijven met bijenteelt. Ze zijn goed voor 2.262 kasten in productie. Daarnaast zijn er naar schatting zo'n 5000 hobby-imkers. De bijensector in Vlaanderen staat, zoals elders in Europa en in de wereld, sterk onder druk door de uitzonderlijke bijensterfte van de afgelopen jaren. Hoewel er over de precieze oorzaken nog geen eenduidigheid is, wordt algemeen aangenomen dat een samenspel van diverse factoren aan de basis ligt van het probleem. Wetenschappers in Vlaanderen noemen twee factoren die er uitspringen: enerzijds de besmetting met de Varroa-mijt, een schadelijke parasiet, en anderzijds de verminderde aanwezigheid van geschikt voedsel voor de bijen, veelal door een verminderde biodiversiteit.

Enige tijd geleden vond een rondetafel plaats over de 'verdwijnproblematiek' in de bijensector. Aan het overleg namen vertegenwoordigers deel van de Vlaamse imkersverenigingen, van de universiteiten, van onderzoek- en praktijkinstellingen en van de provincies. Uit de bevindingen heb ik 14 concrete actiepunten met een plan van aanpak opgesteld. Die actiepunten zullen verder worden opgevolgd en uitgewerkt, al dan niet in samenwerking met andere overheden en met de bijensector. Na overleg met de administratie Leefmilieu en de bijensector is een lijst opgesteld van bijenvriendelijke groenbedekkers waarvoor de landbouwers sinds 2012 bij het Agentschap voor Landbouw en Visserij subsidie kunnen aanvragen. 3.224 landbouwers hebben dat gedaan voor een totaal van 26.847 hectare.

Op 14 december 2011 namde plenaire vergadering van het Vlaams Parlement de resolutie betreffende een actieplan voor het behoud van de honingbij en van de wilde bij in Vlaanderen aan.

6.9. Interdepartementale werkgroep voedselverliezen

In april 2011 heb ik, samen met mijn collega-minister van Leefmilieu, voedselverlies op de beleidsagenda van de Vlaamse Regering gezet. Om de problematiek te onderzoeken en maatregelen voor te stellen is er een interdepartementale werkgroep voedselverlies opgericht, waarin verschillende beleidsdomeinen vertegenwoordigd zijn. Die werkgroep, onder het voorzitterschap van het Departement Landbouw en Visserij, organiseerde op 15 oktober 2012 een studienamiddag, waarop de

resultaten van zijn werkzaamheden, gebundeld in een handig synthesedocument, voorgesteld werden. Zo inventariseerde het Departement Landbouw en Visserij het verlies in de Vlaamse primaire sector. OVAM voerde een nulmeting van voedselverlies bij de Vlaamse gezinnen uit en onderzocht het probleem in de sector van de horeca.

Uit de workshop 'Transformatie en innovatie in de agrovoedingssector' bleek dat de vermindering van verliezen in de keten een van de meest beloftevolle thema's en domeinen voor samenwerking was. In het project 'Voedselverlies in ketenperspectief' kwamen de verschillende ketenspelers rond de tafel om voedselverlies en nevenstromen in kaart te brengen en beleidsaanbevelingen te formuleren. Dat ketenoverleg zal worden voortgezet, ook na de afronding van het project. Verschillende sectoren uit de keten gaan intussen met de problematiek aan de slag. Zo heeft FEVIA een project over voedselverlies in de Vlaamse voedingsindustrie opgestart. Dat project wordt gesubsidieerd binnen de oproep 'Fabriek van de Toekomst' van het Agentschap Ondernemen in het kader van het Nieuw Industrieel Beleid. Ook het sociale aspect van voedselverliezen wordt opgevolgd, getuige daarvan de succesvolle samenwerking rond voedselpakketten tussen Delhaize en de zorginstelling Sint-Vincentius in Limburg. De Vlaamse overheid wil het voorbeeld geven en voedselverlies in haar eigen catering terugdringen. DAB Catering van het Agentschap voor Facilitair Management gaat op basis van metingen preventiemaatregelen uitwerken, gericht op keuken en klant.

Het synthesedocument bevat maatregelen, ondergebracht in een achttal thema's. De interdepartementale werkgroep, die rapporteert aan de Vlaamse regering, volgt die maatregelen verder op en zal waar nodig bijkomende initiatieven ontplooien. Vlaanderen behoort zo tot de koplopers onder de Europese lidstaten en levert zijn bijdrage aan de Europese doelstellingen op het vlak van voedselverlies: een halvering van het voedselverlies en een vermindering met 20% van het gebruik van hulpbronnen in de voedselketen tegen 2020.

6.10. Interdepartementale werkgroep biobased economy(VIA 17.7. GGO boeren)

Een biogebaseerde economie is een economie waarin de bouwstenen voor materialen, chemische en andere stoffen en energie afkomstig zijn van hernieuwbare grondstoffen in plaats van fossiele (niet-hernieuwbare) grondstoffen zoals aardolie en afgeleide producten. Naast de landbouwsector, de visserij en de bosbouw, heeft de biogebaseerde economie o.a. betrekking op de volgende sectoren: veevoeder, agrovoeding, chemie, textiel, energieproductie, papier, materialen, transport en bouw.

Een duurzame biogebaseerde economie kan een antwoord bieden op de uitputting van fossiele grondstoffen en op grote maatschappelijke uitdagingen als voedsel-, water-, energiezekerheid, klimaatverandering, broeikasgasemissies, behoud van ecosystemen, enz. Verder draagt ze bij tot het sluiten van kringlopen, de realisatie van groene groei en de versterking van de werkgelegenheid, de concurrentiekracht en het onderzoekspotentieel. Specifiek voor de landbouwsector, als belangrijke leverancier van biomassa, zijn er bijvoorbeeld kansen te benutten in de vorm van nieuwe afzetkanalen of valorisatie van reststromen. Voedsel (en voeder-) zekerheid blijft natuurlijk de absolute prioriteit, net als de garantie van voldoende bodemvruchtbaarheid. Ook de mogelijkheid van GGO-teelten en biotechnologische technieken komt aan bod.

In 2011 startte het Departement Landbouw en Visserij een informeel netwerk op samen met het departement Economie (EWI), het departement Leefmilieu, de OVAM en het Vlaams Energieagentschap voor afstemming en informatie-uitwisseling. Op 2 maart 2012 werd dat netwerk geformaliseerd tot een interdepartementale werkgroep door een Mededeling op de Vlaamse Regering (VR 2012 0203 MED.0093BIS) naar aanleiding van de in februari 2012 door de Europese Commissie gepubliceerde strategie *Innovating for Sustainable Growth: a Bioeconomy for Europe*. De opdracht van de interdepartementale werkgroep bestaat uit de opmaak van een visie over een Vlaamse, duurzame biogebaseerde economie en een strategie en actieplan om dat te bereiken. Daarvoor zullen in de loop van 2012 en 2013 ook verschillende belanghebbenden geraadpleegd worden. In de werkgroep zetelen momenteel, naast de departementen Economie, Leefmilieu en Landbouw, de agentschappen van het beleidsdomein Leefmilieu, de onderzoeksinstellingen ILVO en VITO, het departement Onderwijs en de VDAB.

6.11. Transitieproject / New Food Frontier (ViA 17.6. Innovatiebeleid voor landbouwers)

Vlaanderen is momenteel een topregio als het gaat om de economische prestaties van zijn landbouw- en voedselsysteem. Toch staat het systeem ook voor een aantal uitdagingen waardoor er vragen te stellen zijn bij de houdbaarheid op lange termijn van de huidige manier van werken. Het is daarom goed om al na te denken over de toekomst na het volgende Europees landbouwbeleid.

Voortbouwend op de transitiebenadering uit de tweede Vlaamse strategie voor duurzame ontwikkeling (VSDO), Vlaanderen in Actie en het Nieuw Industrieel Beleid (NIB) is in het voorjaar 2012 een 40-tal geïnteresseerden over duurzame landbouw en agrovoeding bijeengekomen in een pre-transitieproject. Zij hebben in een participatief proces nagedacht over de toekomst van het Vlaamse landbouw- en agrovoedingssysteem. Het resultaat ervan is een richtinggevend kader dat tegelijkertijd inspiratie geeft om specifieke elementen uit het kader te vertalen naar beelden van een toekomstige landbouw- en voedingssysteem.

Het aanvankelijk uitgetekende traject (pre-transitie) zit er momenteel op. De betrokkenheid, interactie en het van elkaar leren heeft een positieve uitwerking gehad op hoe de verschillende deelnemers het systeem beoordelen. Daarnaast beraden de verschillende betrokken organisaties zich momenteel over een mogelijk vervolg en de inhoud en vorm hiervan. Ook mijn administratie bekijkt het resultaat en bekijkt hoe samen met de stakeholders en onder welke voorwaarden, ingezet kan worden om de nodige innovatieve doorbraken te realiseren. Dat moet er uiteindelijk toe bijdragen dat het Vlaamse landbouw- en voedselsysteem een langetermijnpad blijft volgen om bij de Europese top te behoren en zich ontwikkelt tot een volwaardig duurzaam landbouw- en voedselsysteem zoals beoogd in de VSDO.

7. Exportwerking, promotie en marketing (VLAM)

Het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM) verzorgt in binnen- en buitenland de marketing van de producten en diensten van de landbouw-, tuinbouw-, visserij- en agrovoedingssectoren. Het creëert zo een toegevoegde waarde die bijdraagt tot leefbare en duurzame sectoren, in het bijzonder in het belang van de primaire sector.

7.1. Verruiming van de exportwerking(ViA18.1. Versterking van de Vlaamse exportpositie door VLAM)

In 2012 heeft VLAM zijn nieuwe exportcel geoperationaliseerd. De eerste resultaten van de verruimde werking zijn al zichtbaar. In 2013 zal de intensifiëring van de exportinspanningen resulteren in de volgende acties:

- De exportstuurgroepen die in de verschillende VLAM-sectoren werden opgericht, zullen de motor worden van strategische programma's voor prospectiemarkten. De geïnteresseerde bedrijven zullen samen met de exportcel en de marketingdienst van VLAM nieuwe doelmarkten definiëren en daarvoor operationele programma's opzetten. In het kader van de opstart van de exportstuurgroepen zal de optie onderzocht worden om een ronde tafel te organiseren over export en exportproblematiek, met mogelijke inbreng van het FAVV en de Vlaamse vertegenwoordigers in het buitenland. De mogelijkheid om ook met die instanties samen te werken is binnen de sectoren nog onvoldoende bekend. Ook de halalproblematiek bij export zal daarbij aan bod komen.
- De contacten en samenwerking met FIT zullen verder doorgedreven worden, zowel op beleidsniveau als op operationeel niveau. Dat zal gebeuren via beleidsoverleg op directieniveau, meer gedocumenteerde deelname aan de werkraad van FIT en meer doorgevoerde contacten op het terrein naar aanleiding van de voorbereiding en de uitvoering van prospectieve en promotiegerichte acties in het buitenland.
- Er zal overleg plaatsvinden tussen de bevoegde regionale instanties en het FAVV over het nieuwe LEAN-beleidsplan van het FAVV. De wil is bij de federale overheid aanwezig om het exportvraagstuk aan te pakken. Het is nodig daarop in te spelen om de exportmogelijkheden voor de Vlaamse bedrijven te maximaliseren. Er zal nagegaan worden of het bestaande protocol tussen het FAVV en de regionale exportorganisaties in verband met exportondersteuning nog voldoende actueel is en aan de noden die zich voordoen tegemoetkomt. Als het nodig is, zal er een nieuw protocol afgesloten worden. De verantwoordelijkheden voor de exportproblematiek zullen uiteraard gedeeld worden tussen sectoren en overheden.

7.2. Toetsing campagnes aan duurzaamheidscharter

Het duurzaamheidscharter dat VLAM op 17 oktober 2011 ondertekende, blijft ook in 2013 de leidraad van de promotiecampagnes.

De campagne 'Vlees van hier' wordt ondermeer geëvalueerd in het kader van het duurzaamheidcharter en waar nodig bijgestuurd. Het duurzaamheidslabel 'ResponsiblyFresh' uit de groente- en fruitsector wordt mee opgenomen in de communicatie. In het kader van de uitbreiding van de werking rond 'hoeveproducten' naar korte keten zullen strategische opties uitgewerkt worden, die moeten resulteren in een verruimde aanpak en gerichtere promotie voor de vermarkting van producten binnen de korte keten. 'Lekker van bij ons' blijft het kerngegeven van de promotionele communicatie en speelt eveneens in op duurzaamheidsitems, in de eerste plaats op de beperking van voedselkilometers bij consumptie.

7.3. Heroriëntering marketing

Er ligt momenteel een sterke focus op kwantitatief marktonderzoek en minder op de verzameling van kwalitatieve data. VLAM zal daarom nagaan in welke mate het marktonderzoek meer georiënteerd moet worden naar meer diepgaande informatie over het 'waarom' van aankoop- en consumptiegedrag. VLAM overweegt in die context om een eigen VLAM-panel van consumenten op te starten waar kwalitatieve vragen gesteld kunnen worden en op korte termijn een antwoord kunnen krijgen. Tevens zal een internationale benchmarking gebeuren bij een aantal buitenlandse promotieorganisaties over de manier waarop zij omgaan met marktonderzoek en hoe zij dat organiseren.
Het contract voor marktonderzoek voor thuisverbruik met GfK loopt eind 2012 af. Rekening houdend met de nieuwe oriëntatie zal de opdracht tot marktonderzoek voor thuisverbruik opnieuw open verklaard en gegund worden.

8. Visserij

Vlaanderen wil de transitie naar een duurzame visserij in de toekomst verder ondersteunen. In het kader van de hernieuwing van het visserijbeleid, met het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij, zal ons land maximaal inzetten op innovatie, werkgelegenheid en ecologische duurzaamheid. Met het actieplan 'Selectief vissen doet leven' wordt pro-actief ingespeeld op het aangekondigde teruggooiverbod. Aquacultuur krijgt in het nieuwe Gemeenschappelijke Visserijbeleid een prominentere plaats. Alle actoren uit de sector worden met het oog op netwerking en samenwerking samengebracht in het aquacultuurplatform. Ondersteunend onderzoek zal helpen om de visserijsector op proactieve wijze te laten inspelen op de toekomstige maatregelen.

8.1. Hervorming EU beleid (ViA20.1 Gemeenschappelijk Visserijbeleid na 2012)

Het Gemeenschappelijke Visserijbeleid (GVB) wordt om de 10 jaar grondig hervormd. Het startschot voor de huidige hervorming werd op 14 juli 2011 gelost, wanneer de Europese Commissie het voorstel voor een basisverordening over het nieuwe GVB lanceerde, samen met een voorstel voor een marktverordening en een mededeling over het externe beleid. Op 2 december 2011 werd tenslotte het voorstel voor een Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV) voorgesteld.

In de basisverordening worden de nieuwe principes van het visserijbeleid vastgelegd. Na uitgebreide besprekingen in raadswerkgroepen en ook op het hoogste politieke niveau van de Raad, slaagde het Deense Voorzitterschap er uiteindelijk in om tijdens de Raad van juni tot een algemene aanpak te komen. Formeel kan de tekst pas goedgekeurd worden, nadat het Europese Parlement erover in de plenaire vergadering heeft gestemd, wat pas in november 2012 wordt verwacht.

Vlaanderen onderschrijft volledig de algemene principes van het visserijbeleid dat uitgestippeld wordt in de algemene aanpak Maar bij de concrete uitwerking ervan moet blijvend rekening wordt gehouden met de Vlaamse bezorgdheden. Vlaanderen gaat ermee akkoord om waar mogelijk te evolueren naar een maximale duurzame opbrengst tegen 2015, en ten allerlaatste tegen 2020 voor alle bestanden. Voor Vlaanderen was het daarenboven belangrijk om het verplichte karakter van de invoer van overdraagbare visserijconcessies te schrappen. Ook de aangepaste voorstellen voor regionalisering zijn voor Vlaanderen aanvaardbaar. Gezien de gemengde visserij van de Vlaamse vloot is de in het vooruitzicht gestelde verplichting om alle gevangen vis aan te landen voor Vlaanderen het grootste knelpunt. In de algemene aanpak wordt gekozen om het teruggooiverbod gefaseerd in de tijd en voor bepaalde soorten vanaf 2014 principieel goed te keuren. Op die manier krijgen de vissers de tijd om zich aan te passen. Het uitgangspunt van Vlaanderen is dat teruggooi absoluut vermeden en voorkomen moet worden en dat er maximaal ingezet moet worden op selectiviteit. Daarom wordt nu volop gewerkt aan een actieplan om de selectiviteit van de Vlaamse vloot nog verder te verhogen.

Daarnaast werd tijdens de Raad van juni 2012 ook een algemene aanpak geformuleerd voor een vernieuwde marktverordening. Vlaanderen kon zich scharen achter het voorstel waarin er meer aandacht uitgaat naar betere consumenteninformatie, eenvoudigere handelsnormen, een versterking van de producentenorganisaties, enz. Minder gunstig is wel dat het interventiemechanisme vervangen wordt door een uitdovend systeem van opslagsteun voor visserijproducten.

Een derde onderdeel van het hervormingspakket handelde over de externe dimensie van het GVB. Tijdens de Raad van 19 maart 2012 werden daarover Raadsconclusies goedgekeurd. De duurzame principes in het interne visserijbeleid, moesten volgens Vlaanderen ook uitgedragen worden in het externe beleid.

Ten slotte werd over het EFMZV op 28 maart 2012 een eerste consultatieronde gehouden in Oostende. Tijdens de Raad van juni werd ook een voortgangsrapport van het Deense Voorzitterschap

voorgesteld. Dat werk wordt voortgezet door het Cypriotische Voorzitterschap, dat in het najaar van 2012 zal streven naar een algemene aanpak over het onderwerp. Vlaanderen wil met het nieuwe EFMZV de transitie naar een duurzame visserij in de toekomst verder ondersteunen.
De hervormingsbesprekingen van het GVB zouden ten vroegste tijdens de eerste helft van 2013 onder het Ierse Voorzitterschap afgerond moeten zijn, waarna Vlaanderenzich ten volle kan voorbereiden op de uitvoering ervan.

8.2. Maximalisering van de vangstselectiviteit

Een van de belangrijkste wijzigingen in het nieuwe visserijbeleid is de invoering vanaf 2014 van een zogenaamd teruggooi verbod in de vorm van een geleidelijke invoering van een aanlandingsverplichting per soort binnen bepaalde visserijtakken en geografische gebieden. Tegen 2016 zou dat moeten leiden tot een aanlandingsverplichting. Dat betekent een ingrijpende wijziging in het visserijbeleid, waar men nu nog verplicht wordt om ondermaatse vis (vis kleiner dan de wettelijke minimum aanvoerlengte) terug te gooien in zee. De teruggooi bestaat echter uit meer dan ondermaatse vis. Teruggooi omvat ook heel wat ongewenste soorten (zeesterren, schelpdieren, enz.) en vaak ook soorten en/of vislengtes met lage economische waarde of soorten waarvoor geen quotum meer beschikbaar is. De verplichte aanlanding van haast alles wat in de netten terechtkomt van bepaalde soorten wordt zonder twijfel een harde dobber voor de Vlaamse visserijsector.
Vlaanderen kiest daarom samen met de sector voor een pro-actieve aanpak om de hoeveelheid ongewenste vangsten zo klein mogelijk te houden. De beste strategie voor onze visserijsector is het voorkomen van teruggooi door preventief selectiever te gaan vissen. Het teruggooien van kwaliteitsvolle vis wordt ook door de reders en vissers beschouwd als economisch onrendabel, t.a.v. het noodzakelijke beheer van stocks ecologisch onverantwoord, en vanuit het oogpunt voedselverspilling ethisch verwerpelijk. Al in 2012 is daarom gestart met een plan van aanpak ‘Selectief vissen doet leven’, dat de problematiek in de ruimste zin van het woord bekijkt en waaraan alle stakeholders meewerken binnen een bottom-upaanpak. Het is immers duidelijk dat de vissers niet alleen betrokken zijn, maar ook over de nodige kennis beschikken om het probleem aan te pakken. Bovendien kan enkel op die manier voldoende draagvlak gecreëerd worden voor de noodzakelijke aanpassingen. Het plan van aanpak zal verder bouwen op het convenant ‘Naar een duurzame visserij’. Naast de opmaak van een discardatlas, zal er gezocht worden naar verbeterde visserijtechnieken en meer overlevingskansen voor de gevangen soorten, een aangepast visserijmanagement binnen een regionale aanpak en beter aangepaste technische maatregelen. De verwerkingsmogelijkheden voor de aangelande niet-verhandelbare nevenstromen zullen pas later uitgediept worden. Het hele beleid, van wetenschappelijk onderzoek over voorlichting van de sector tot het controlebeleid en het aanpassen van het wettelijk kader, zal daarbij gescreend en zo nodig aangepast worden, zodat het vernieuwde visserijbeleid zo probleemloos mogelijk gevolgd kan worden met het oog op een duurzame visserijsector met toekomstperspectieven.

8.3. Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij

De hernieuwing van het visserijbeleid vertaalt zich ook in de ondersteuningsmogelijkheden voor de visserij- en aquacultuursector. Het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV) is daarvoor het nieuwe instrument voor de periode 2014-2020.

De belangrijkste veranderingen zijn de afbouw van de steun voor de primaire sector, de uitbreiding van het werkveld tot de mariene sectoren, de versterking van het collectief belang, zowel wat betreft organisatie en participatie als samenwerking, de integratie van het marien milieu en het integreren van de controle en de dataverzameling. De uitvoering op het niveau van de lidstaat start met de opmaak van een Belgisch Operationeel Programma (OP), dat de krijtlijnen moet uitzetten en de Belgische prioriteiten zal vastleggen voor de zevenjarige werkperiode. Alle stakeholders zullen daarin zeer nauw betrokken worden. Naast de steunmogelijkheden wordt ook de organisatie van het EFMZV drastisch veranderd en gelijkgesteld met de overige structuurfondsen. België zal maximaal inzetten op innovatie, werkgelegenheid en ecologische duurzaamheid. Dat proces was al gestart en grondig uitgewerkt onder het huidige Europees Visserijfonds (EVF), maar in het overgangsjaar 2013 worden de resterende mogelijkheden georiënteerd op het nieuwe visserijbeleid.

8.4. AquacultuurPlatform

Terwijl aan de visserijsector op zee beperkingen worden opgelegd voor een groot aantal visbestanden, breidt de aquacultuursector op wereldvlak sterk uit. Vlaanderen beschikt over kennis en onderzoeksinstellingen met internationale erkenning maar ziet dat niet of nauwelijks vertaald in plaatselijke productie. Ook in Europa volgt de productie de groeiende vraag niet, tot bezorgdheid van de Europese Commissie. Daarom krijgt aquacultuur in het nieuwe Europese Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFZMV) een prominentere plaats. In het voorstel worden de lidstaten verplicht om tegen 2014 een nationaal strategisch meerjarenplan voor aquacultuur in te dienen.

Gezien de uitdagingen en kansen op ontwikkeling in Vlaanderen werd half september het Vlaams AquacultuurPlatform opgericht. Het platform bestaat uit een strategische stuurgroep, een netwerk van actoren en een aanspreekpunt. De strategische werkgroep is een groep van deskundigen uit zowel de overheid, het onderzoek en het bedrijfsleven, en heeft de opdracht een toekomstvisie uit te werken voor de aquacultuur in Vlaanderen, sturing te geven aan het wetenschappelijk en praktijkgericht onderzoek, en impulsen te geven aan de ontwikkeling van commerciële aquacultuur. Het bestaande aquacultuurnetwerk en een aanspreekpunt zijn de instrumenten waarmee geïnteresseerde initiatiefnemers benaderd zullen worden. Met Vlaamse en Europese middelen kunnen projecten gesteund .

8.5. Visserij, aquacultuur en marien gerelateerd onderzoek

De uitdaging voor de visserijsector die door de invoering van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid ontstaan zijn in 2012 een grote prioriteit voor het ILVO. Onderzoek en begeleiding moet de sector ondersteunen zodat pro-actief ingespeeld kan worden op de toekomstige maatregelen. Het onderzoeken en implementeren van selectieve vistechnieken vormt de rode draad.
Het ILVO richt zijn onderzoek vooral op de mogelijkheden en de impact van de toepassing van de ‘multi-species’- en de ‘ecosysteem’-benadering, het verder voorkomen en terugdringen van de teruggooi, het aspect van de decentralisatieen de duurzame innovatie in de visserijsector en de aquacultuur. Daarnaast voert het ILVO onderzoek uit naar de gevolgen en de opportuniteiten bij de invoering van de Kaderrichtlijn Mariene Strategie, en de afbakening van de Mariene Beschermde Gebieden.
In de loop van 2013 en de daaropvolgende jaren zal het ILVO de samenwerking met de visserijsector en met alle stakeholders van het mariene ecosysteemontwikkelen en verdiepen. Er zal daarbij continu naar synergiën gezocht worden.
Er zal onderzocht worden hoe de visserijmaatregelen, die de federale overheid noodzakelijk acht met het oog op natuurbescherming in de door de FOD aangeduide Maritieme gebieden, geïmplementeerd kunnen worden, wat de gevolgen voor de visserij zullen zijn, en welke flankerende maatregelen uitgewerkt kunnen worden.

9. Plattelandsbeleid

Het Vlaams plattelandsbeleid besteedt aandacht aan het stimuleren van de lokale economie en de streekidentiteit, het versterken van de woon- en werkomgeving, het inzetten op de eigen sociaal-culturele waarden en noden en het verbeteren van landschap, milieu en natuur. Kortom, we willen in Vlaanderen investeren in de omgevingskwaliteit van het platteland en het randstedelijk gebied. Een verhoging van de bestuurskracht van de plattelandsgemeenten is daarbij een belangrijke randvoorwaarde. De doelstellingen van het plattelandsbeleid worden gerealiseerd via de drie sporen die in het basisdocument 'Naar een Vlaams plattelandsbeleidsplan' zijn beschreven:

- *het signaleren en bespreekbaar maken van plattelandsthema's en hiaten in het beleid;*
- *het opzetten van projectinitiatieven op Vlaams niveau;*
- *het ondersteunen en uitvoeren van gebiedsgerichte projecten.*

In het afgelopen bestuursjaar werd vooral doorgegaan op het elan dat reeds bij aanvang van deze legislatuur werd bereikt en werden enkele nieuwe accenten zoals 'volkstuinen op het platteland' opgenomen. Met het oog op de uitvoering van het plattelandsbeleidsplan werd een voorstel van actieprogramma voorbereid. Het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg formuleerde eerste aanbevelingen inzake bestuurskracht. Een voorontwerp van decreet inzake de oprichting van een plattelandsfonds werd uitgewerkt. Het startschot werd gegeven voor een platform voor plattelandsonderzoek.

Het Regeerakkoord en Vlaanderen in Actie voorzien een aantal sleutelprojecten, prioritair voor de lopende regeerperiode. Ook voor het plattelandsbeleid zijn daarin een aantal projecten opgenomen:

- Het plattelandsfonds – hefboom voor bestuurskracht;

Het voorontwerp voor het plattelandsfonds werd in maart 2012 door de Vlaamse Regering principieel goedgekeurd en voor advies aan de strategische adviesraden voorgelegd. Het advies van de Strategische Adviesraden werd nog voor het zomerreces geformuleerd. Het decreet voorziet voor 50 doelgemeenten met een plattelandskarakter en afgestemd op hun bestuurskracht, ondersteuning voor initiatieven die bijdragen tot het realiseren van de doelstellingen van het Vlaamse plattelandsbeleid. Het betreft het vrijwaren en ontwikkelen van de open ruimte, het hebben van bijzondere aandacht voor kwetsbare gebieden met in het bijzonder natuurgebieden, het onderhouden, herstellen of heraanleggen van een functioneel wegennet op het platteland, het ondersteunen van rurale ondernemers, het versterken en verbreden van de landbouw op het platteland, het geven van kansen aan toerisme en recreatie op het platteland, het besteden van aandacht aan kwetsbare groepen op het platteland, het stimuleren van de leefbaarheid van dorpen en het bijdragen tot het beheren en onderhouden van het waterstelsel van lokaal belang.
In het najaar van 2012 wordt het advies van de Raad van State verwacht en het vervolg van de goedkeuringsprocedure door de Regering en in het Parlement met de bedoeling een operationeel Fonds in werking te stellen in 2013. Daartoe zullen begin 2013 de nodige uitvoeringsbesluiten worden uitgewerkt.

- De volgende programmaperiode voor plattelandsontwikkeling (PDPO III 2014 - 2020) in uitvoering van het Europese beleid inzake plattelandsontwikkeling.

In uitvoering van het PDPO II 2007 – 2013 werden ook in 2012 tientallen waardevolle projecten goedgekeurd. Deze projecten geven uitvoering aan de doelstellingen inzake lokale leefbaarheid, toerisme en recreatie, dienstverlening op het platteland, landelijk erfgoed, communicatie en opleiding en worden zowel door Europa, de Vlaamse als de provinciale overheid ondersteund. Ook in 2013 heb ik de Vlaamse middelen verzekerd om talrijke projectvoorstellen ter goedkeuring voor te leggen. De tussentijdse evaluatie van de projecten, kan ook verder bijdragen tot de kwaliteitsverhoging van de producten. Er wordt binnen het proces van de totstandkoming van het Gemeenschappelijk Strategisch

Kader, verder gewerkt aan de voorbereiding van het volgende PDPO-programma (PDPO III) voor de periode 2014-2020. Daarom is gestart met de voorbereiding van het voortzetten van het gebiedsgerichte luik van het plattelandsontwikkelingsbeleid, in het bijzonder de provinciale projecten van as 3 en de Leader-as. Een eerste belangrijke realisatie was de evaluatie van het gebiedsgerichte luik van het lopende programma. Het document werd opgeleverd in de eerste helft van 2012, bijkomende aanbevelingen werden aangereikt door het audit rapport dat door het Rekenhof in juli 2012 gepubliceerd werd. Het nieuwe voorstel van de Europese Commissie biedt opnieuw kansen voor de gebiedsgerichte plattelandsontwikkeling voor lokale besturen en stakeholders. Ook de kaart van de Leader-aanpak kan weer volop worden getrokken. In 2013 zal de nieuwe maatregelenset voor platteland verder vorm krijgen en in een voorstel van programma opgenomen worden. Provincies en gemeenten zullen in het proces worden betrokken. Ook zal het advies van een aantal experten waaronder de huidige Leadercoörinatoren ingewonnen worden.

9.1. Consolidatie en versterking van het plattelandsbeleid

De uitvoering van het Vlaams plattelandsbeleidsplan
Om de tekst 'Naar een Vlaams plattelandsbeleidsplan' te concretiseren en uit te werken tot een volwaardig actieprogramma, werd overleg en samenwerking georganiseerd met de verschillende betrokken beleidsdomeinen en bestuursniveaus. In overleg met deze beleidsdomeinen en bestuursniveaus werden in het vorige beleidsjaar acties voorbereid en vastgelegd op het vlak van welzijn en gezondheid, natuur en milieu, ruimtelijke ordening, economie en landbouw, mobiliteit, erfgoed, wonen en bestuurszaken. Dit heeft geleid tot een samenhangend pakket van acties dat in het najaar van 2012 voor advies aan de beleidsdomeinen en bestuursniveaus zou moeten voorgelegd kunnen worden evenals aan de Strategische Adviesraden.
In het voorjaar van 2013 kan het ontwerp actieprogramma op de agenda van de Vlaamse Regering worden geagendeerd en kunnen de acties waarover algemene consensus bestaat, uitvoering krijgen, hetzij via het plattelandsbeleid, hetzij in uitvoering van het beleid van de andere beleidsdomeinen. Dit actieprogramma kan tevens een belangrijk kader worden voor de meerjarenplannen van gemeenten en provincies die in 2013 worden voorbereid door de nieuwe gemeente- en provinciebesturen.

9.2. Drie sporen van het plattelandsbeleid

9.2.1. Het signaleren en bespreekbaar maken van plattelandsthema's. De adviserende rol van het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg wordt verder uitgebouwd

Een eerste spoor van het plattelandsbeleid betreft het formuleren van adviezen en beleidsaanbevelingen via de werking van het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg (IPO). Het IPO werkte ook het voorbije jaar verder aan de afstemming van plattelandsthema's en het wegwerken van beleidshiaten inzake platteland. In het voorjaar van 2012 werd het dossier rond mobiliteit inzake het oneigenlijk gebruik van landelijke wegen gevalideerd op het Bestuurlijk Overleg en werd het thema lokale bestuurskracht een eerste keer behandeld.
Er worden belangrijke stappen gezet in enkele recent opgestarte thema's, zoals lokale bestuurskracht. In dit thema worden naast adviezen ook instrumenten ontwikkeld die het lokale beleidsniveau kunnen helpen om de specifieke plattelandsproblematiek aan te pakken.

- Bestuurskracht van gemeenten in het landelijke gebied
De themagroep werkt voorstellen uit om de bestuurskracht van landelijke gemeenten te verhogen. Het afgelopen jaar werd een bestuurskrachtmonitor ontwikkeld door de universiteiten van Leuven en Antwerpen. Deze monitor is nadien uitgetest bij 14 gemeenten. In 2013 en 2014 wordt de monitor uitgebreid naar bijkomende gemeenten die hieraan wensen deel te nemen. Het instrument wil plattelandsgemeenten de mogelijkheid geven om op basis van objectieve gegevens en onderlinge uitwisseling hun werking te verbeteren. Alle belangrijke aspecten van bestuurskracht worden hierin meegenomen: omgevingsfactoren, personeel, financiën, organisatie en communicatie. De deelnemende gemeenten werden hierop tijdens een visitatie doorgelicht om de specifieke knelpunten

en mogelijkheden te bespreken. Als sluitstuk werd een leertraject opgezet om de uitwisseling van goede bestuurspraktijken tussen de gemeenten te bevorderen.
De bestuurskrachtmonitor is geëvalueerd en zal in een geoptimaliseerde versie op een dertigtal gemeenten toegepast worden.

- Ruimtelijke transformaties van het agrarisch bedrijvenlandschap: agrarische architectuur
In navolging van het ontwerpend onderzoek werden de beleidsaanbevelingen inzake agrarische architectuur door een tijdelijke beleidswerkgroep, geleid door het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek verfijnd tot een leidraad op basis van de bestaande expertise in Vlaanderen. Deze leidraad, voorbereid door een beperkte expertengroep, tracht verwachtingen van bouwheer en vergunningverlener op elkaar af te stemmen en biedt alle betrokkenen een overzicht van het bouwproces (van droomfase tot vergunningsfase).

- Hergebruik leegstaande gebouwen op het platteland
In navolging van de verkennende studie en de voorstelling van een aantal beleidsaanbevelingen, geformuleerd door de themagroep, besliste het Bestuurlijk Overleg om een beleidswerkgroep onder leiding van het kabinet van de Minister bevoegd voor Ruimtelijke Ordening op te richten. Deze beleidswerkgroep werkt een ruimtelijk kader uit om het niet-zone-eigen economisch hergebruik van gebouwen op het platteland actiever te begeleiden. Deze beleidswerkgroep zal op korte termijn haar plan van aanpak voorleggen aan het IPO.

- Platform voor Plattelandsonderzoek – een onontbeerlijke bouwsteen voor beleidsondersteuning
Op 6 juli 2012 werd de aftrap gegeven voor het Platform voor Plattelandsonderzoek op een eerste vergadermoment. Als voorbereiding op het startmoment werden in juni 2012 daartoe enkele voorbereidende interviews met onderzoekers uitgevoerd om het opzet en de werking van het Platform voor te bereiden. Het Platform brengt onderzoekers samen van de verschillende Vlaamse wetenschappelijke instellingen en de overheid die werken rond economische, ecologische en sociale thema's van het platteland met als doel te komen tot een versterkte kennisuitwisseling van uitgevoerd onderzoek en een betere afstemming van de agenda's van gepland onderzoek. In het najaar van 2012 worden de bestaande onderzoeken geïnventariseerd en wordt naar de onderzoeksnoden en leemten in de kennis gepeild bij de onderzoekers. In 2013 wordt een onderzoeksagenda opgesteld waaruit zal blijken op welk onderzoek dient te worden ingezet en waarvoor middelen kunnen worden gegenereerd.

9.2.2. Het opzetten van horizontale projectinitiatieven op Vlaams niveau

- Volkstuinparken
Op basis van het beschikbare cijfermateriaal en twee onderzoeksopdrachten naar kenmerken, noden, knelpunten en oplossingen is vastgesteld dat in heel wat gemeenten de behoefte naar volkstuinparken groot is. Ik heb daarom beslist om middelen vrij te maken voor de ondersteuning van lokale besturen en verenigingen die initiatieven willen nemen voor de inrichting van volkstuinparken. Dit initiatief biedt niet alleen kansen om zelf actief in de volkstuin gezonde producten te kweken, maar zorgt ook voor sociale cohesie. Mensen ontmoeten er elkaar en leren elkaar beter kennen. In het najaar van 2012 zal de Vlaamse Landmaatschappij een projectoproep lanceren. Lokale besturen en verenigingen krijgen de kans om hiermee volkstuinen te financieren. Projectvoorstellen worden in de loop van de eerste helft van 2013 ingewacht.

- Buurten op den Buiten
In het voorjaar van 2012 namen de Koning Boudewijnstichting (KBS) en de Vlaamse Overheid (VLM) het initiatief om in navolging van de succesvolle campagne Buitengewone Buurten een campagne te lanceren waarbij iedereen die een goed idee of project heeft die het leven in zijn of haar buurt of dorp op het platteland aangenamer maakt, kans heeft op een financiële tegemoetkoming tot 5.000 euro. Voor veel bewoners betekent een dergelijk project de eerste maal dat ze zich kunnen inzetten voor de lokale gemeenschap, in dit geval heel concreet hun eigen buurt of dorp op het platteland. De Minister bevoegd inzake plattelandsbeleid wil hiermee lokale, bottom-up initiatieven

mee ondersteunen om de sociale cohesie op het platteland te bevorderen. Daartoe engageren zowel de Vlaamse Overheid als de Koning Boudewijnstichting zich voor een campagne van drie jaar. De eerste voorstellen worden in het najaar verwacht en zullen door een onafhankelijke jury worden beoordeeld. Vlaanderen en de KBS zullen samen in de periode 2012 – 2014 200.000 euro ter beschikking stellen voor dit initiatief.

- *Paardenhouderij*
In de vorige legislatuur werd een beleidsvisie inzake de paardenhouderij opgemaakt en een Vlaams actieplan voor Paardenhouderij uitgewerkt. De vzw Vlaams Paardenloket werd in 2009 opgericht en speelt daarin een belangrijke rol. Dit loket is inmiddels uitgegroeid tot het informatiesteunpunt voor alle geledingen van de paardenhouderij. Verder staat het loket ook in belangrijke mate in voor de uitvoering en actualisatie van het Vlaams actieplan voor de paardenhouderij. De Vlaamse overheid blijft hierin een begeleidende rol spelen om het loket te ondersteunen en de werking te integreren in het Vlaamse plattelandsbeleid. Ik voorzie dan ook een subsidie van 1.050.000 euro voor de werking van het Paardenloket voor de komende drie jaar (2013 – 2015).

9.2.3. Het ondersteunen en uitvoeren van gebiedsgerichte projecten

Plattelandsproject De Merode
Voor het plattelandsproject de Merode, prinsheerlijk platteland geven we in 2013 prioriteit aan de opmaak van een meerjarenprogramma 2013 – 2017. In het meerjarenprogramma staat een overzicht van acties, met bijbehorende financiering, die uitvoering geven aan de doelstellingen van het geactualiseerd integraal plan de Merode (2012 – 2017). Het programma is expliciet gericht op een bundeling van beschikbare juridische, beleidsmatige en financiële instrumenten op Europees, Vlaams, provinciaal en lokaal niveau. Zoals bepaald in de kaderbeslissing de Merode van 10 september 2012 is er een overdracht van regisseursrol van de VLM naar de provincies in het laatste kwartaal van 2017. Deze overdracht ondersteun ik omwille van het perspectief op een duurzaam onderhoud en beheer van de huidige en toekomstige investeringen in de Merode, prinsheerlijk platteland. Samen met de drie betrokken provinciebesturen zal Vlaanderen de eerste stap zetten in functie van de overdracht. In de operationele uitvoering van het plattelandsproject de Merode zijn de speerpunten voor 2013: het koesteren van het erfgoed de Merode, het ontwikkelen en uitvoeren van de onthaalpoorten de Merode, de uitbouw van het beeldmerk ‘de Merode’ als verdieping van de bestaande regio-merken en ten slotte de participatie en betrokkenheid van de lokale inwoners van de Merode.

Financiering van korte termijn initiatieven voor projecten Vlaamse Rand, Leie – Schelde en Scheldelandschapspark
In navolging van het succesvolle plattelandsproject ‘de Merode, prinsheerlijk platteland’ worden vanaf het najaar 2012 projectoproepen voor korte termijn initiatieven gelanceerd in projectgebieden Vlaamse Rand, Leie – Schelde en Scheldelandschapspark, gericht op de gebiedsontwikkeling en identiteit van deze regio’s. Deze korte termijn realisaties flankeren de grote investeringen die ten behoeve van de omgevingskwaliteit gepland zijn.

10.De landbouwadministratie, efficiënt en doeltreffend

Sinds de bekendmaking van het akkoord over de staatshervorming in 2011 is gestart met voorbereidende werkzaamheden voor de mogelijke overheveling van bevoegdheden. De Vlaamse Regering heeft het voorontwerp van het Landbouwdecreet in 2012 goedgekeurd. Een verdere coördinatie van de decretale bepalingen over landbouw en visserij zal de coherentie en transparantie ten goede komen. De elektronische aangiftes via het e-loket geven aan de landbouwers een grotere zekerheid en leveren voor de overheid efficiëntiewinsten op. Besparingen op het overheidsapparaat nopen het beleidsdomein Landbouw en Visserij er toe om apparaatsbesparingen door te voeren op die manier kunnen de materie- of beleidskredieten maximaal gevrijwaard worden.

10.1. Regionalisering van landbouwbevoegdheden

Op 11 oktober 2011 bereikte de federale overheid een akkoord over de zesde staatshervorming. In het zogenaamde Vlinderakkoord zijn volgende materies opgenomen die mogelijk aanleiding kunnen geven tot de overname ervan op gewestelijk niveau binnen het beleidsdomein Landbouw en Visserij:

- landbouwrampenfonds
- Belgisch Interventie- en Restitutiebureau
- dierenwelzijn
- pacht

Sinds de bekendmaking van het akkoord is het beleidsdomein Landbouw en Visserij, net als alle andere betrokken beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid, gestart met voorbereidende werkzaamheden. Zo werd een eerste inschatting gemaakt van:

- de invloed van de overdracht van de overkomende entiteiten op de concrete opdrachten, activiteiten, processen,enz. van het beleidsdomein Landbouw en Visserij
- de budgetten waarover de over te dragen entiteiten beschikken voor de te regionaliseren materies, plus hun personeelsbudgetten
- de personeelsleden waarover de over te dragen entiteiten beschikken voor de te regionaliseren materies

De informatiedoorstroming vanuit de federale overheid is evenwel nog niet volledig opgestart, waardoor de oefening ook in 2013 voortgezet moet worden. Ook zal zo proactief mogelijk de inschatting gebeuren van de nodige aanpassingen op het vlak van ICT, logistiek, huisvesting, wetgevend kader, enz.

10.2. Landbouwdecreet

In de beleidsbrief 2011-2012 werd aangegeven dat gelet op de mogelijke regionalisering van bepaalde bevoegdheden de werkzaamheden ter voorbereiding van het Landbouwdecreet vertraagd werden. Na totstandkoming van de federale regering en het communautaire akkoord, bleek evenwel dat wachten op de omzetting van het communautair akkoord de realisatie van het decreet voor het einde van deze legislatuur onmogelijk zou maken. Vandaar dat er in een versneld tempo aan het voorontwerp is verder gewerkt. De Vlaamse Regering heeft het voorontwerp van decreet betreffende het landbouw- en visserijbeleid inmiddels principieel goedgekeurd.

De intentie van het decreet is om de bestaande regelgeving over het landbouw- en visserijbeleid coherenter en transparanter te maken en de wetgevingskwaliteit te verhogen. Het landbouw- en visserijbeleid werd de afgelopen decennia in verschillende fasen geregionaliseerd. Dat betekende dat

men voor de uitvoering van het Vlaamse beleid nog vaak moest teruggrijpen naar federale wetgeving. Met het voorontwerp van decreet worden alle bestaande federale wetten over het landbouw- en visserijbeleid opgenomen in een eigentijds Vlaams decretaal kader. Verder wordt van de gelegenheid gebruik gemaakt om een aantal technische bepalingen, met het oog op een vlottere leesbaarheid en betere toepasbaarheid, te herschikken en in beperkte mate aan te passen. Tot slot worden ook de toezichts- en sanctiemechanismen voor landbouw en visserij gemoderniseerd. Op die manier moeten de entiteiten van het beleidsdomein een efficiënter handhavingsbeleid kunnen voeren.

Als de Codex Landbouw en Visserij, de coördinatie van alle decretale bepalingen over het landbouwbeleid en de zeevisserij, een feit is (in het voorontwerp van decreet is daarvoor een machtiging aan de Vlaamse Regering opgenomen), zal het decretale kader van het landbouw- en visserijbeleid een zeer grote coherentie en transparantie hebben.

10.3. Elektronische aangiftes via het e-loket (ViA 17.1. Administratieve vereenvoudiging realiseren en ViA 19.2. VLIF, re-engineering in functie van een administratieve vereenvoudiging en een snellere dossierbehandeling)

Het Agentschap voor Landbouw en Visserij wil tegen 2014 intern volledig digitaal werken en wil van dan af ook alle belangrijke aangiftes door landbouwers elektronisch laten indienen.

Het elektronisch indienen geeft aan de landbouwers, in vergelijking met de klassieke aangiftes op papier,een grotere zekerheid voor een volledige en correcte aangifte dankzij de automatische coherentietests en adviezen die daarbij worden geformuleerd. Daardoor vermindert het risico op financieel verlies. Landbouwers kunnen hun aangiftes zelf elektronisch voorbereiden en indienen. Als dat niet mogelijk is, kunnen ze worden ondersteund door een uitgebreid net van landbouwconsulenten, landbouwboekhouders en boekhoudbureaus te velde, die ook door het agentschap worden begeleid bij het gebruik van het e-loket. Landbouwers kunnen voor assistentie op het e-loket ook steeds terecht in de buitendiensten van het agentschap.

De afschaffing van de papierstroom heeft ook voor het agentschap belangrijke voordelen en levert grote efficiëntiewinsten op.Een volledige elektronische instroom van gegevens maakt immers de ontwikkeling en het onderhoud van een specifieke toepassing voor de ontvangstmelding, de registratie en verwerking van klassieke aangiftes op papier overbodig.

2013 wordt in dat opzicht een scharnierjaar. In principe is 2013 voor de belangrijkste aangiftes het laatste jaar dat ze op klassieke wijze kunnen worden ingediend. Het e-loket krijgt in 2013 een facelift en de technische onderbouw wordt vernieuwd. Voor de verzamelaanvraag 2013 zal de papierstroom ontmoedigd worden door de formulieren niet meer standaard aan alle landbouwers te sturen. De bestaande functionaliteiten op het e-loket worden verder geoptimaliseerd, met name vooral voor de uitbreiding van automatische incoherentietests op het dossier, het vermijden van dubbele aangiftes voor eenzelfde perceel, van de bemestingsprognose, enz. Voor diverse procedures zal in 2013 al de integrale overstap worden gemaakt naar het e-loket . Dat geldt o.m. voor de overdrachtdossiers voor toeslagrechten in het kader van de bedrijfstoeslagregeling en voor de aanvraag voor verhoging van toeslagrechten uit de reserve. In 2012 werd dat trouwens al met succes uitgevoerd voor de premie zoogkoeien (voor ca. 5.500 landbouwers) en voor de aankoop van quotumleveringen uit het quotumfonds voor melkjaar 2013-2014.

Bestaande steunmaatregelen worden geïmplementeerd op het e-loket (o.a. VLIF-aanvragen en het online beheren van e-loketmandaten). Nieuwe steunmaatregelen worden enkel aangeboden via het e-loket. De consultatiemogelijkheden voor de landbouwer worden uitgebreid. We maken in 2013 verder werk van de voorbereiding van een integratie van het e-loket Landbouw en Visserij en het e-loket van VLM.

10.4. Efficiëntieverhoging en besparingen binnen administratie

Het Beleidsdomein zal in het kader van het versterken van het belanghebbendenmanagement gestructureerd en nauw overleg plegen om met minder beschikbare middelen en mogelijkheden toch aan de prioritaire en blijvende verwachtingen van de klant (bevoegde minister, producenten, landbouw- en sectororganisaties, keten en andere stakeholders) te kunnen blijven voldoen op een voldoende snelle en kwalitatieve manier. Tabel 1 geeft de evolutie weer van het aantal koppen binnen het beleidsdomein.
Het Beleidsdomein onderschrijft de Septemberverklaring 2012 waarbij de werkingsmiddelen van het apparaat worden bevroren en een bijkomende bijdrage dient geleverd te worden om de personeelskosten met 1% te drukken, dit in overleg met de vakorganisaties.

Het Beleidsdomein zit op schema voor het samenbrengen van de verschillende managementondersteunende diensten tot één dienstencentrum voor het beleidsdomein. Tegelijkertijd dringt het beleidsdomein zijn overheadkosten terug tot het gevraagde maximum van 10% tegen half 2014. De managementondersteunende functies worden afgebouwd in de materieafdelingen van de entiteiten en de matrixtaken meer gecentraliseerd. Alle entiteiten van het beleidsdomein zetten in op HR-beleid waarbij proceshertekening en -optimalisatie, een meer afgeslankt personeelsbestand, welzijns- en rotatiebeleid ingrediënten zijn.

Waar mogelijk zullen uitvoerende maatregelen en controlerende takengericht op de producent ingebed worden in het e-loket. Het beleidsdomein landbouw en visserij zal de verschuiving in de beleidsklemtonen van pijler I naar pijler II in het EU-beleid inpassen in de eigen organisatie zowel organisatorisch als qua middelen en mensen.

Tabel 1: Personeelsafbouw in aantal koppen, startend vanaf 30.06.2009 tot 30.06.2014, per entiteit

	Nulmeting na neutralisatie & uitsluiting 30/06/2009	Te verminderen aantal personeelsleden (6% van nulmeting)	te bereiken aantal personeelsleden 30/06/2014	stand 30/06/2010	stand 30/06/2011	stand 30/06/2012
Departement	355	-21	334	357	349	336
Agentschap	347	-21	326	344	327	323
ILVO	302	-18	284		296	291

10.5. Gelijke kansen in land- en tuinbouw

Landbouwers die als natuurlijke persoon gekend zijn, kunnen hun echtgeno(o)t(e) of partner met wie ze wettelijk samenwonen, via het e-loket laten identificeren bij het Agentschap voor Landbouw en Visserij als medeondertekenaar. De geïdentificeerde partner krijgt automatisch consultatierechten op het e-loket waarmee hij/zij online de landbouwergegevens zoals identificatiegegevens kan raadplegen en een overzicht krijgt van de toeslagrechten, quotumgegevens of gegevens van betalingen.
De Vlaamse land- en tuinbouwsector stelt heel wat allochtone werknemers tewerk, zowel op reguliere basis als seizoensgebonden. Met allochtonen worden werknemers met een vreemde nationaliteit bedoeld. 32% van de regulier tewerkgestelden in de land- en tuinbouwsector heeft een vreemde nationaliteit. 13% komt uit de nieuwe EU-lidstaten, voornamelijk Polen (6%) en Roemenië (5%) en in mindere mate Bulgarije (2%). 8% komt uit de oude EU-lidstaten en 5% uit Afrika. Het percentage allochtone werknemers in de reguliere tewerkstelling ligt in de tuinbouw (34%) een pak hoger dan in de landbouw (14%). Vooral de sierteelt en de intensieve groenteteelt doen een beroep op regulier tewerkgestelde allochtonen.

Het aantal vaststelling van illegaal tewerkgestelden in de land- en tuinbouw liep terug van 115 vaststellingen van inbreuk door de SIOD (Sociale Inlichtingen en Opsporingsdienst) tot 51 vaststellingen in 2010.

10.6 . Werking Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij (SALV)

De Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij (SALV) adviseert de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement over landbouw en visserij in de brede zin van het woord. De adviezen passen in een gedragen politieke besluitvorming. De adviezen van de SALV zijn waardevol omdat ze enerzijds de consensus uit het middenveld duidelijk maken, maar ook omdat ze meningsverschillen niet uit de weg gaan.
In 2011 heeft de SALV 17 adviezen uitgebracht over zeer diverse onderwerpen zoals boslandbouwsystemen, de installatie van Vessel monitoring systemen en elektronische registratie- en meldingssystemenop vissersvaartuigen, Vlarem, het gemeenschappelijk visserijbeleid, het proces Beleidsplan Ruimte Vlaanderen enz. In de eerste helft van 2012 heeft de adviesraad zeer intens gewerkt aan een uitgebreid advies over de wetgevende voorstellen voor het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) 2014-2020. Daarnaast heeft de raad ook verschillende adviezen uitgebracht over de gebiedsspecifieke instandhoudingsdoelstellingen (IHD)in het kader van Natura 2000. De SALV trachtte waar mogelijk samen te werken met adviesraden van andere beleidsdomeinen en zal dat ook in 2013 blijven doen.

Ook in 2013 zal ik opnieuw een beroep doen op de deskundige insteek van de SALV bij de opmaak van beleidsinitiatieven die van strategisch belang zijn voor de Vlaamse land- en tuinbouw en visserij.

10. Resoluties en moties Vlaams Parlement

- *Resolutie betreffende de voedselbedeling 1295 (2011-2012) - Nr 2 tekst aangenomen door de plenaire vergadering*

Stand van zaken: Dankzij onder meer de inspanningen die al werden geleverd tijdens het Belgische EU-voorzitterschap in de tweede helft van 2010 en door het initiatief dat ik als minister-president in naam van de Vlaamse regering in juni 2011 heb genomen, daarin gesteund door de grote meerderheid van EU-lidstaten, is het voortbestaan van het Europees Programma voor Voedselhulp aan de Minstbedeelden voor 2012 en 2013 gegarandeerd. Met een budget van 500 miljoen euro per jaar kan aan 18 miljoen EU-burgers voedselhulp verschaft worden.

Het door België gevraagde en verkregen bedrag voor 2011 bedraagt 10,9 miljoen euro, wat neerkomt op 2,4% van het totale budget van het Europese programma. Dat bedrag is 40% hoger dan in 2010. Voor 2012 wordt aan België het bedrag van 11,7 miljoen euro toegewezen.

Aangezien het Europees Programma voor Voedselhulp aan de Minstbedeelden in de periode na 2013 in zijn huidige vorm niet kan worden voortgezet, moet in het kader van het nieuwe Meerjarig Financieel Kader 2014-2020 (MFK) een andere wijze van financieren gevonden worden. In tijden van financiële en economische crisis wordt er nog meer dan vroeger een beroep gedaan op de voedselbanken. De Vlaamse regering zal daarom druk blijven uitoefenen, zodat ook na 2013 de solidariteit met de minderbedeelden via een dergelijk programma kan worden voortgezet.

- Resolutie betreffende een actieplan voor het behoud van de honingbij en van de wilde bij in Vlaanderen 1340 (2011-2012) - Nr 3 tekst aangenomen door de plenaire vergadering

Stand van zaken: Voortbouwend op de rondetafel bijen en de discussies in het Vlaams Parlement zal ik maatregelen nemen om de weerbaarheid van het bijenbestand te verhogen.

Vlaanderen telt volgens cijfers van de FOD Economie in 2010 163 landbouwbedrijven met bijenteelt. Ze zijn goed voor 2.262 kasten in productie. Daarnaast zijn er naar schatting zo'n 5000 hobby-imkers. De bijensector in Vlaanderen staat, zoals elders in Europa en in de wereld, sterk onder druk door de uitzonderlijke bijensterfte van de afgelopen jaren. Hoewel er over de precieze oorzaken nog geen eenduidigheid is, wordt algemeen aangenomen dat een samenspel van diverse factoren aan de basis ligt van het probleem. Wetenschappers in Vlaanderen noemen twee factoren die er uitspringen: enerzijds de besmetting met de Varroa-mijt, een schadelijke parasiet, en anderzijds de verminderde aanwezigheid van geschikt voedsel voor de bijen, veelal door een verminderde biodiversiteit.

Op 30 mei 2011 vond een rondetafel plaats over de 'verdwijnproblematiek' in de bijensector. Aan het overleg namen vertegenwoordigers deel van de Vlaamse imkersverenigingen, van de universiteiten, van onderzoek- en praktijkinstellingen en van de provincies. Uit de bevindingen hebben we 14 concrete actiepunten meteen plan van aanpak opgesteld. Die actiepunten zullen verder worden opgevolgd en uitgewerkt, al dan niet in samenwerking met andere overheden en met de bijensector. Na overleg met de administratie Leefmilieu en de bijensector hebben we een lijst opgesteld van bijenvriendelijke groenbedekkers waarvoor de landbouwers sinds 2012 bij het Agentschap voor Landbouw en Visserij subsidie kunnen aanvragen.3.224 landbouwers hebben dat gedaan voor een totaal van 26.847 hectare.

11. Regelgevingsagenda

Regelgevingsagenda: Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid

Besluit van de Vlaamse Regering houdende erkenning van producentenorganisaties, unies van producentenorganisaties en brancheorganisaties (werktitel)

Status van het initiatief: Lopend

1ste principiële goedkeuring	2de principiële goedkeuring	Definitieve goedkeuring	Parlementaire behandeling	Bekrachtiging Vlaamse Regering	Publicatie in staatsblad
			niet van toepassing	niet van toepassing	

Goedkeuring conceptnota Vlaamse Regering:

niet van toepassing

Andere:

niet van toepassing

Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van artikel 4 en 5 van het besluit van de Vlaamse Regering van 29 mei 2009 betreffende de ondersteuning van de verstrekking van groenten en fruit aan leerlingen in onderwijsinstellingen

Status van het initiatief: Lopend

1ste principiële goedkeuring	2de principiële goedkeuring	Definitieve goedkeuring	Parlementaire behandeling	Bekrachtiging Vlaamse Regering	Publicatie in staatsblad
20/07/2012			niet van toepassing	niet van toepassing	

Goedkeuring conceptnota Vlaamse Regering:

niet van toepassing

Andere:

niet van toepassing

Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van artikel 2duodecies van het besluit van de Vlaamse Regering van 8 juli 2005 tot instelling van een bedrijfstoeslagregeling en tot vaststelling van bepaalde steunregelingen voor landbouwers en tot toepassing van de randvoorwaarden

Status van het initiatief: Lopend

1ste principiële goedkeuring	2de principiële goedkeuring	Definitieve goedkeuring	Parlementaire behandeling	Bekrachtiging Vlaamse Regering	Publicatie in staatsblad
7/09/2012			niet van toepassing	niet van toepassing	

Goedkeuring conceptnota Vlaamse Regering:

niet van toepassing

Inwerkingstreding:

uitwerking met ingang van 01/01/2012

Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 7 september 2007 houdende de organisatie van de vaststelling van en de controle op de samenstelling van rauwe koemelk, wat betreft de invoering van een nieuw bemonsteringssysteem

Status van het initiatief: Lopend

1ste principiële goedkeuring	2de principiële goedkeuring	Definitieve goedkeuring	Parlementaire behandeling	Bekrachtiging Vlaamse Regering	Publicatie in staatsblad
21/09/2012	21/09/2012		niet van toepassing	niet van toepassing	

Goedkeuring conceptnota Vlaamse Regering:

niet van toepassing

Implementatie (uitvoeringsbesluiten: nieuw initiatief, omzendbrief, ...):

niet van toepassing

Andere:

niet van toepassing

Inwerkingstreding:

01/01/2014

Besluit van de Vlaamse Regering betreffende contractuele betrekkingen en samenwerking in de sector melk en zuivelproducten

Status van het initiatief: Lopend

1ste principiële goedkeuring	2de principiële goedkeuring	Definitieve goedkeuring	Parlementaire behandeling	Bekrachtiging Vlaamse Regering	Publicatie in staatsblad
07/09/2012			niet van toepassing	niet van toepassing	

Goedkeuring conceptnota Vlaamse Regering:

niet van toepassing

Andere:

houdt op uitwerking te hebben 30/06/2012

Inwerkingstreding:

uitwerking 02/04/2012, met uitzondering van artikel 15 tem 18 die in werking treden op dag na publicatie.

Decreet plattelandsfonds: decreet tot vaststelling van de regels inzake de dotatie en de verdeling van het Vlaamse Plattelandsfonds

Status van het initiatief: Lopend

1ste principiële goedkeuring	2de principiële goedkeuring	Definitieve goedkeuring	Parlementaire behandeling	Bekrachtiging Vlaamse Regering	Publicatie in staatsblad
	25/05/2012 (VR PV 2012/18 - punt 49)		Najaar 2012		

Implementatie (uitvoeringsbesluiten: nieuw initiatief, omzendbrief, ...):

Geen BVR nodig

Inwerkingstreding:

Begin 2013

Decreet betreffende het landbouw- en visserijbeleid

Status van het initiatief: Lopend

1ste principiële goedkeuring	2de principiële goedkeuring	Definitieve goedkeuring	Parlementaire behandeling	Bekrachtiging Vlaamse Regering	Publicatie in staatsblad
6/07/2012	niet ingevuld	niet ingevuld	niet ingevuld	niet ingevuld	

Goedkeuring conceptnota Vlaamse Regering:

niet van toepassing

Implementatie (uitvoeringsbesluiten: nieuw initiatief, omzendbrief, ...):

niet ingevuld

Andere:

niet van toepassing

Inwerkingstreding:

niet ingevuld

Besluit van de Vlaamse Regering houdende vaststelling en organisatie van de indeling van geslachte volwassen runderen en van geslachte varkens

Status van het initiatief: Lopend

1ste principiële goedkeuring	2de principiële goedkeuring	Definitieve goedkeuring	Parlementaire behandeling	Bekrachtiging Vlaamse Regering	Publicatie in staatsblad
5/10/2012	niet ingevuld	niet ingevuld	niet van toepassing	niet van toepassing	begin 2013

Goedkeuring conceptnota Vlaamse Regering:

niet van toepassing

Implementatie (uitvoeringsbesluiten: nieuw initiatief, omzendbrief, ...):

niet ingevuld

Andere:

niet van toepassing

Inwerkingstreding:

niet ingevuld

Besluit van de Vlaamse Regering houdende de subsidiëring betreffende bedrijfsadvisering in de biologische landbouw

Status van het initiatief: Lopend

1ste principiële goedkeuring	2de principiële goedkeuring	Definitieve goedkeuring	Parlementaire behandeling	Bekrachtiging Vlaamse Regering	Publicatie in staatsblad
niet ingevuld	niet ingevuld	niet ingevuld	niet van toepassing	niet van toepassing	

Goedkeuring conceptnota Vlaamse Regering:

niet van toepassing

Andere:

niet van toepassing

Inwerkingstreding:

begin 2013

Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van artikel 3, 5, 6, 7/1 en 11, van het besluit van de Vlaamse Regering van 21 december 2007 tot het verlenen van subsidies voor de uitvoering van agromilieumaatregelen met toepassing van het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling (voorlopige titel)

Status van het initiatief: In voorbereiding

1ste principiële goedkeuring	2de principiële goedkeuring	Definitieve goedkeuring	Parlementaire behandeling	Bekrachtiging Vlaamse Regering	Publicatie in staatsblad
okt 2012	okt 2012	dec 2012	niet van toepassing	niet van toepassing	januari 2013

Goedkeuring conceptnota Vlaamse Regering:

niet van toepassing

Implementatie (uitvoeringsbesluiten: nieuw initiatief, omzendbrief, ...):

niet van toepassing

Andere:

niet van toepassing

Inwerkingstreding:

1/01/2012

Ontwerp van besluit tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 4 juni 2004 betreffende de toekenning van subsidies voor naschoolse opleidingsinitiatieven in de landbouwsector

Status van het initiatief: In voorbereiding

1ste principiële goedkeuring	2de principiële goedkeuring	Definitieve goedkeuring	Parlementaire behandeling	Bekrachtiging Vlaamse Regering	Publicatie in staatsblad
			niet van toepassing	niet van toepassing	

Goedkeuring conceptnota Vlaamse Regering:

niet van toepassing

Andere:

niet van toepassing

Ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van diverse bepalingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 15 april 2005 betreffende de toepassing van de heffing in de sector melk en zuivelproducten

Status van het initiatief: In voorbereiding

1ste principiële goedkeuring	2de principiële goedkeuring	Definitieve goedkeuring	Parlementaire behandeling	Bekrachtiging Vlaamse Regering	Publicatie in staatsblad
			niet van toepassing	niet van toepassing	

Goedkeuring conceptnota Vlaamse Regering:

niet van toepassing

Implementatie (uitvoeringsbesluiten: nieuw initiatief, omzendbrief, ...):

niet van toepassing

Andere:

niet van toepassing

Ontwerp van decreet Paardenwedrennen (voorlopige titel)

Status van het initiatief: In voorbereiding

1ste principiële goedkeuring	2de principiële goedkeuring	Definitieve goedkeuring	Parlementaire behandeling	Bekrachtiging Vlaamse Regering	Publicatie in staatsblad

Besluit van de Vlaamse Regering tot vaststellen van de toepassing van gëntegreerde gewasbescherming voor alle professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen

Status van het initiatief: In voorbereiding

1ste principiële goedkeuring	2de principiële goedkeuring	Definitieve goedkeuring	Parlementaire behandeling	Bekrachtiging Vlaamse Regering	Publicatie in staatsblad
niet ingevuld	niet ingevuld	niet ingevuld	niet ingevuld	niet ingevuld	

Goedkeuring conceptnota Vlaamse Regering:

niet ingevuld

Implementatie (uitvoeringsbesluiten: nieuw initiatief, omzendbrief, ...):

niet ingevuld

Andere:

niet ingevuld

Inwerkingstreding:

2014

Besluit van de Vlaamse Regering betreffende gespecialiseerde pluimveebedrijven

Status van het initiatief: In voorbereiding

1ste principiële goedkeuring	2de principiële goedkeuring	Definitieve goedkeuring	Parlementaire behandeling	Bekrachtiging Vlaamse Regering	Publicatie in staatsblad
niet ingevuld	niet ingevuld	niet ingevuld	niet van toepassing	niet van toepassing	

Goedkeuring conceptnota Vlaamse Regering:

niet van toepassing

Implementatie (uitvoeringsbesluiten: nieuw initiatief, omzendbrief, ...):

2 MB's

Andere:

niet van toepassing

Inwerkingstreding:

najaar 2013

Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de facultatieve etikettering van rundvlees en rundvleesproducten

Status van het initiatief: In voorbereiding

1ste principiële goedkeuring	2de principiële goedkeuring	Definitieve goedkeuring	Parlementaire behandeling	Bekrachtiging Vlaamse Regering	Publicatie in staatsblad
niet ingevuld	niet ingevuld	niet ingevuld	niet van toepassing	niet van toepassing	

Goedkeuring conceptnota Vlaamse Regering:

niet van toepassing

Implementatie (uitvoeringsbesluiten: nieuw initiatief, omzendbrief, ...):

niet van toepassing

Andere:

niet van toepassing

Inwerkingstreding:

niet ingevuld

Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 14 oktober 2005 betreffende de toekenning van subsidies voor de zorg en activering van zorgvragers op land- of tuinbouwbedrijven met toepassing van het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling

Status van het initiatief: In voorbereiding

1ste principiële goedkeuring	2de principiële goedkeuring	Definitieve goedkeuring	Parlementaire behandeling	Bekrachtiging Vlaamse Regering	Publicatie in staatsblad
niet ingevuld	niet ingevuld	niet ingevuld	niet van toepassing	niet van toepassing	

Goedkeuring conceptnota Vlaamse Regering:

niet van toepassing

Implementatie (uitvoeringsbesluiten: nieuw initiatief, omzendbrief, ...):

niet ingevuld

Andere:

niet van toepassing

Inwerkingstreding:

in de loop van 2013

Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 betreffende de biologische productie en de etikettering van biologische producten

Status van het initiatief: In voorbereiding

1ste principiële goedkeuring	2de principiële goedkeuring	Definitieve goedkeuring	Parlementaire behandeling	Bekrachtiging Vlaamse Regering	Publicatie in staatsblad
niet ingevuld	niet ingevuld	niet ingevuld	niet ingevuld	niet ingevuld	

Goedkeuring conceptnota Vlaamse Regering:

niet ingevuld

Implementatie (uitvoeringsbesluiten: nieuw initiatief, omzendbrief, ...):

niet ingevuld

Andere:

niet ingevuld

Inwerkingstreding:

1/01/2013

Ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van diverse bepalingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 15 april 2005 betreffende de toepassing van de heffing in de sector melk en zuivelproducten

Status van het initiatief: Afgewerkt

1ste principiële goedkeuring	2de principiële goedkeuring	Definitieve goedkeuring	Parlementaire behandeling	Bekrachtiging Vlaamse Regering	Publicatie in staatsblad
28/10/2011	28/10/2011	9/12/2011	niet van toepassing	niet van toepassing	25/01/2012

Goedkeuring conceptnota Vlaamse Regering:

niet van toepassing

Implementatie (uitvoeringsbesluiten: nieuw initiatief, omzendbrief, ...):

niet van toepassing

Andere:

niet van toepassing

Inwerkingstreding:

1/04/2011

Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de bescherming van geografische aanduidingen, oorsprongsbenamingen en traditionele aanduidingen van wijnbouwproducten

Status van het initiatief: Afgewerkt

1ste principiële goedkeuring	2de principiële goedkeuring	Definitieve goedkeuring	Parlementaire behandeling	Bekrachtiging Vlaamse Regering	Publicatie in staatsblad
23/09/2011	23/09/2011	17/02/2012	niet van toepassing	niet van toepassing	29/03/2012

Goedkeuring conceptnota Vlaamse Regering:

niet van toepassing

Implementatie (uitvoeringsbesluiten: nieuw initiatief, omzendbrief, ...):

2 uitvoeringsMB's

Andere:

niet van toepassing

Inwerkingstreding:

10 dagen na publicatie

---

besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van diverse bepalingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 8 juli 2005 tot instelling van een bedrijfstoeslagregeling en tot vaststelling van bepaalde steunregelingen voor landbouwers en tot toepassing van de randvoorwaarden, tot wijziging van artikel 4 van het besluit van de Vlaamse Regering van 9 februari 2007 houdende bepalingen tot inrichting van een gemeenschappelijke

identificatie van landbouwers, exploitaties en landbouwgrond in het kader van het meststoffenbeleid en van het landbouwbeleid, tot opheffing van hoofdstuk III van het besluit van de Vlaamse Regering van 27 januari 2006 tot instelling van bepaalde rundvleespremies, en tot opheffing van diverse regelingen

Status van het initiatief: Afgewerkt

1ste principiële goedkeuring	2de principiële goedkeuring	Definitieve goedkeuring	Parlementaire behandeling	Bekrachtiging Vlaamse Regering	Publicatie in staatsblad
20/01/2012	20/01/2012	23/03/2012	niet van toepassing	niet van toepassing	03/05/2012

Goedkeuring conceptnota Vlaamse Regering:

niet van toepassing

Implementatie (uitvoeringsbesluiten: nieuw initiatief, omzendbrief, ...):

niet van toepassing

Andere:

niet van toepassing

Inwerkingstreding:

1/01/2012

Besluit van de Vlaamse Regering tot uitvoering van het decreet houdende de organisatie van co-existentie van genetisch gemodificeerde aardappelgewassen met conventionele aardappelgewassen en biologische aardappelgewassen

Status van het initiatief: Afgewerkt

1ste principiële goedkeuring	2de principiële goedkeuring	Definitieve goedkeuring	Parlementaire behandeling	Bekrachtiging Vlaamse Regering	Publicatie in staatsblad
15/10/2010	13/05/2010	10/11/2011	niet van toepassing	niet van toepassing	23/12/2011

Goedkeuring conceptnota Vlaamse Regering:

niet van toepassing

Implementatie (uitvoeringsbesluiten: nieuw initiatief, omzendbrief, ...):

niet van toepassing

Andere:

niet van toepassing

Inwerkingstreding:

2/01/2012

Ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot uitvoering van het decreet houdende de organisatie van co-existentie van genetisch gemodificeerde suikerbieten met conventionele suikerbieten en biologische suikerbieten

Status van het initiatief: Afgewerkt

1ste principiële goedkeuring	2de principiële goedkeuring	Definitieve goedkeuring	Parlementaire behandeling	Bekrachtiging Vlaamse Regering	Publicatie in staatsblad
15/10/2010	niet ingevuld	10/11/2011	niet ingevuld	niet ingevuld	23/12/2011

Goedkeuring conceptnota Vlaamse Regering:

niet ingevuld

Implementatie (uitvoeringsbesluiten: nieuw initiatief, omzendbrief, ...):

niet ingevuld

Andere:

niet ingevuld

Inwerkingstreding:

2/01/2012

Besluit van de Vlaamse Regering van 22 juli 2011 betreffende het verlenen van subsidies voor boslandbouwsystemen met toepassing van het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling voor de programmeringsperiode 2007 - 2013

Status van het initiatief: Afgewerkt

1ste principiële goedkeuring	2de principiële goedkeuring	Definitieve goedkeuring	Parlementaire behandeling	Bekrachtiging Vlaamse Regering	Publicatie in staatsblad
1/04/2011	17/06/2011	22/07/2011	niet van toepassing	22/07/2011	9/09/2011

Goedkeuring conceptnota Vlaamse Regering:

niet van toepassing

Implementatie (uitvoeringsbesluiten: nieuw initiatief, omzendbrief, ...):

niet van toepassing

Andere:

niet van toepassing

Inwerkingstreding:

19/09/2011

Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van diverse bepalingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 21 december 2007 tot het verlenen van subsidies voor de uitvoering van agromilieumaatregelen met toepassing van het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling

Status van het initiatief: Afgewerkt

1ste principiële goedkeuring	2de principiële goedkeuring	Definitieve goedkeuring	Parlementaire behandeling	Bekrachtiging Vlaamse Regering	Publicatie in staatsblad
9/12/2011	9/12/2011	20/04/2012	niet van toepassing	niet van toepassing	22/05/2012

Goedkeuring conceptnota Vlaamse Regering:

niet van toepassing

Implementatie (uitvoeringsbesluiten: nieuw initiatief, omzendbrief, ...):

niet van toepassing

Andere:

niet van toepassing

Inwerkingstreding:

1/01/2012

Besluit van de Vlaamse Regering van tot het verlenen van steun met toepassing van het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling voor deelname aan Europees erkende voedselkwaliteitsregelingen en voor bijhorende afzetbevorderingsacties

Status van het initiatief: Afgewerkt

1ste principiële goedkeuring	2de principiële goedkeuring	Definitieve goedkeuring	Parlementaire behandeling	Bekrachtiging Vlaamse Regering	Publicatie in staatsblad
8/04/2011	15/07/2011	9/09/2011	niet van toepassing	niet van toepassing	3/10/2011

Goedkeuring conceptnota Vlaamse Regering:

niet van toepassing

Implementatie (uitvoeringsbesluiten: nieuw initiatief, omzendbrief, ...):

MB van 20/10/2011 gepubliceerd in BS van 14/11/2011

Andere:

niet van toepassing

Inwerkingstreding:

1/01/2011

12. Rekenhofaanbevelingen

Audit van het Rekenhof over zorgboerderijen
Het Rekenhof heeft in 2011 een audit uitgevoerd op de dossierbehandeling van de subsidie voor zorgboerderijen. De volgende aandachtspunten werden geformuleerd:

1. Gelet op het succes van zorgboerderijen bij onderwijs- en welzijnsinstellingen kan de Vlaamse Regering de bestaande financiering en samenwerking tussen enerzijds de beleidsdomeinen Landbouw en Visserij en Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, en anderzijds Onderwijs en Vorming evalueren en zo nodig bijsturen.

Antwoord: Het is zo dat de subsidieregeling voor zorgboerderijen volledig uitgevoerd wordt door het departement Landbouw en Visserij. Het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin is beperkt betrokken bij de dossierbehandeling via de controle van de erkenning van de meewerkende voorzieningen. Er bestaat een structureel jaarlijks overleg tussen de beleidsdomeinen Landbouw en Visserij en Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, en anderzijds Onderwijs en Vorming voor de opvolging en evaluatie van de subsidiemaatregel. Ook op ad-hocbasis is er overleg met de betreffende beleidsdomeinen. Een verder doorgedreven samenwerking is er tot nu toe niet gekomen. Vanuit het Beleidsdomein Onderwijs en Vorming is er wel een aanzet geweest om de subsidie voor time-out projecten in het onderwijs te laten samensporen met de subsidieregeling. Het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin beschouwt zorgboerderijen nog altijd als een informele vorm van zorg en vreest dat met een structurele ondersteuning een stap wordt gezet naar de aanvaarding van zorgboerderijen als formele zorgvorm.
Landbouwers die al enige ervaring hebben opgebouwd met zorgactiviteiten op hun bedrijf kunnen evenwel de nood voelen om deze vorm van zorg verder uit te bouwen en over te gaan op een formele vorm van zorg. Er is beleidsvoorbereidend onderzoek nodig om te bepalen op welke manier een zorgboerderij vanuit deze informele zorgvorm kan doorgroeien naar een formele zorgvorm binnen het Vlaamse zorglandschap.

2. De rechtspositie van de diverse partijen bij een zorgboerderijovereenkomst moet duidelijk geregeld worden. De bedrijfspolissen moeten de uitbatingsactiviteiten van een zorgboerderij uitdrukkelijk verzekeren.

Antwoord: Het is uiterst belangrijk dat de verdeling van de verantwoordelijkheden tussen de verschillende partijen goed geregeld is bij het afsluiten van de zorgboerderijovereenkomst. Deze verantwoordelijkheden moeten ook op degelijke wijze gedekt zijn door de verzekering van de verschillende partijen. Indien er zich iets zou voordoen, mag dat niet leiden tot financiële drama's bovenop de problemen die er op dat ogenblik al zijn. Het is de verantwoordelijkheid van elke van de ondertekenende partijen van de overeenkomst om erop toe te zien dat alle mogelijke risico's gedekt zijn door de verzekering van de ondertekenende partijen. Bij de administratieve controle van de subsidieaanvraag wordt de bedrijfspolis van de landbouwer nauwgezet gecontroleerd. Vanuit deugdelijk bestuur is het immers belangrijk dat de subsidieregeling de landbouw ten goede komt en niet de aanleiding is voor het ontstaan van een schuldenlast bij de landbouwer door niet-verzekerde schade aan derden te betalen.

De minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid,

Kris PEETERS

13. Afkortingen

ABS	Algemeen Boerensyndicaat
ADSEI	Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie
AGNABIO	Agrarisch Natuurbeheer en Agrobiodiversiteit
ALV	Agentschap voor Landbouw en Visserij
BEMEFA	Belgische beroepsvereniging van mengvoederfabrikanten
BGA	Beschermde Geografische Aanduiding
BOB	Beschermde Oorsprongsbenaming
BWB	Belgisch Witblauw
CH4	methaan
CO2	koolstofdioxide
CVBB	Coördinatiecentrum Voorlichting en Begeleiding Duurzame Bemesting
DAB	Dienst met afzonderlijk beheer
DGS	Distillers, grainsandsolubles
EFMZV	Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EHEC	Enterohemorragische Escherichia coli (E.Coli)
EIP	Europees Innovatiepartnerschap
eq	equivalent
EU	Europese Unie
EVF	Europees Visserijfonds
EWI	Economie, Wetenschap en Innovatie
FAVV	Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen
FEVIA	FederatieVoedingsindustrie
FIT	Flanders Investment and Trade
FOD	Federale overheidsdienst
FWA	FédérationWallonne de l'Agriculture
GeNeSys	Gebruik van Nevenstromen als Systeeminnovatie
GLB	Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
GVB	Gemeenschappelijk Visserijbeleid
ICT	informatie – en communicatietechnologieën
IHD	instandhoudingsdoelstelling
ILVO	Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek
IPM	integrated pest management
IPO	Interbestuurlijk Plattelandsoverleg
KB	Koninklijk Besluit
LARA	Landbouwrapport
LNE	Lefmilieu, Natuur en Energie
MAP	Mestactieplan
MFK	Meerjarig Financieel Kader
MOD	Managementondersteunende Dienst
N	stikstof
N2O	lachgas
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
P	fosfaat
PDPO	Programmeringsdocument Plattelandsontwikkeling
RTRS	RoundTableResponsibleSoy
RUP	Ruimtelijk uitvoeringsplan
SALV	Strategische Adviesraad Landbouw en Visserij
UCM	Union des Classes Moyennes

UNIZO	Unie van Zelfstandige Ondernemers
VAIS	Vlaams Agentschap voor Internationale Samenwerking
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VEA	Vlaams Energieagentschap
VEMIS	Consortium Kennisopbouw Luchtemissies Veehouderij
ViA	Vlaanderen in Actie
VILT	Vlaams Informatiecentrum voor Land- en Tuinbouw
VIRA	Visserijrapport
VITO	Vlaamse instelling voor technologisch onderzoek
VLAM	Vlaams Centrum voor Agro- en visserijmarketing
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VLIF	Vlaams Landbouwinvesteringsfonds
VR	Vlaamse Regering
VSDO	Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling
WKK	warmtekrachtkoppeling